

MADALMAADE, FLAAMI JA HOLLANDI XVI—XVII SAJANDI

graafika

TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU

F O N D I D E S

MADALMAADE, FLAAMI JA HOLLANDI XVI—XVII SAJANDI GRAAFIKA
TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU FONDIDES

НИДЕРЛАНДСКАЯ, ФЛАМАНДСКАЯ И ГОЛЛАНДСКАЯ ГРАФИКА
XVI—XVII ВВ. В ФОНДАХ НАУЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ
ТАРТУСКОГО ГОС. УНИВЕРСИТЕТА

16th—17th CENTURY GRAPHIC ART FROM THE NETHERLANDS, FLANDERS
AND HOLLAND IN THE LIBRARY OF TARTU STATE UNIVERSITY

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU 1976

Teaduslik Raamatukogu

MADALMAADE,
FLAAMI JA
HOLLANDI
XVI—XVII SAJANDI
GRAAFIKA

TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU FONDIDES

Redaktsioonikolleegium: **R. Kleis, M. Künnik, O. Langsepp** (toimetaja), **L. Peep, J. Sarv, L. Tiik ja L. Trikkant**

Koostaja: **T. Nurk**

Kujundaja: **K. Põllu**

Нидерландская, фламандская и голландская графика XVI—XVII вв. в фондах научной библиотеки Тартуского государственного университета. На эстонском языке. Резюме на русском и английском языках. Составитель Т. Нурк. Тартуский государственный университет. ЭССР, г. Тарту, ул. Юликооли, 18. Vastutav toimetaja O. Langsepp. Korrektorid V. Laug, P. Tiirma N. Vorobjova. Ladumisele antud 11. V 1975. Trükkimisele antud 28. I 1976. Kriitpaber 70×90 1/16. Trükipoognaid 6,0. Tingtrükipoognaid 7,02. Arvestuspoognaid 5,3. Trükiarv 1200. MB-00647. Tell. nr. 2569. Hans Heidemanni nim. Trükikoda, Tartu, Ülikooli tn. 17/19. I.

Hind 95 kop.

1 — 19

© Tartu Riiklik Ülikool, 1976

SAATEKS

Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslikule Raamatukogule kuulub ligi 7000 gravüüri ja joonistust, mille hulgas leidub arvukalt teoseid XVI—XVIII sajandist.

Graafikakogu rajajaks oli professor Karl Morgenstern (1770—1852), kes 1803. a. hakkas juhutama taasavatud Tartu Ülikooli juurde loodud kunstimuuseumi, olles samaaegselt kunstiajaloo ning esteetika õppejõud ja ülikooli raamatukogu direktor. Kui ta 1837. a. pensionile läks, sisaldas kogu umbes 2700 lehte. 1853. ja 1856. a. lisandus muuseumile osa K. Morgensterni isiklikest kunstivaradest.

Järgmiste kunstimuuseumi juhatajate ajal täienes graafikakogu tagasihoidlikult. XIX sajandi keskel otsustati ülikooli muuseum välja arendada antiikkunstikoguks ning joonistused ja gravüürid üle anda ülikooli joonistuskoolile. Viimase likvideerimise järel 1891. a. lõpul viidi muuseumile kuulunud gravüürid ja joonistused koos joonistuskooli omadega ülikooli raamatukogusse.

TRÜ Teadusliku Raamatukogu Lääne-Euroopa XVI—XVII sajandi graafika osas on madalmaade, flaami ja hollandi kollektsioon üks arvukamaid ja väärtuslikumaid. Käesoleva kataloogi eesmärgiks on tutvustada Madalmaadel, Flandriäs ja Hollandis XVI—XVII sajandini tegutsenud meistrite gravüüre ja joonistusi, mille seas leidub mitmeid haruldusi.

1. Teoste mõõtmed on antud sentimeetrites (kõrgus, laius). Terve lehe puhul on toodud plaadimõõtmed (pl.). Kui lehe servad on koos plaadi servjoonega ära lõigatud, on mõõdetud joonis (j.) või leht (l.).

2. Lühendid signatuuris ja aadressis:

aucf.	= auctor — autor
coe.	= coelavit — lõikas
del., delin.	= delineavit — joonistas discavit — lõikas (vaske)
ex., exc., excud.	= excudit — kirjastas, trükkis
f., fe., fec.	= fecit — tegi, teostas
figur.	= figuravit — joonistas formis — kirjastas
in., inv.	– invenit — joonistas (originaali)
invent.	= inventor — joonistaja
pinx.	= pinxit — maalis
sc., sculp.	= sculpsit — graveeris
sculpt.	= sculptor — (vaske) lõikaja, ka skulptor

3. Plaatidelt on sageli tehtud tömmiseid mitme kirjastaja poolt. Aja jooksul plaadid kulusid trükkimisel ja neid tuli värskendada retuüsimise teel. XIX sajandil koostati gravüüride kolleksioneerijatele süsteem tömmiste väärtuse määramiseks ja fikseeriti seitse plaadi seisundit (I—VII), kusjuures esimesed tömmised, sageli autori enda poolt trükitud, on kõige väärtuslikumad. Käesolevas kataloogis on plaadi seisundi määramisel lähtutud põhikataloogides antud tunnustest.

4. Teoste autorite, nimetuste ja plaadi seisundi kontrollimisel on kasutatud järgmisi põhikatalooge ja kunstileksikone:

Bartsch, A. Le peintre graveur I—V. VII. Wien, 1802—1821 (= *Bartsch*).

Basan, F. Catalogue des estampes gravées d'après P. P. Rubens. Paris, 1767 (= *Basan*).

Claussin, M. le Chev de. Catalogue raisonné de toutes les estampes qui forment l'oeuvre de Rembrandt. Paris, 1824 (= *Claussin*).

Claussin, M. le Chev de. Supplément au catalogue de Rembrandt Paris, 1828 (= *Claussin, Suppl.*).

Duuiit, E. Manuel de l'Amateur d'Estampes. Ecoles Flamande et Hollandaise. Paris—Londres, 1885 (= *Duuiit*).

Hecquet, R. Catalogue des estampes gravées d'après Rubens. Paris, 1751 (= *Hecquet*).

Hecquet, R. Catalogue de l'oeuvre de Jacques Jordaens. Paris, 1751
(= H e c q u e t, Jordaens).

Hecquet, R. Catalogue de l'oeuvre de Corneille Visscher. Paris, 1751
(= H e c q u e t, Visscher).

Hollstein, F. W. H. Dutch and Flemish Etchings Engravings and Woodcuts
ca 1450—1700. Amsterdam, /i. a./ (= H o l l s t e i n).

Huber, M. — Rost, C. C. Handbuch für Kunstliebhaber und Sammler. Zürich,
1801—1802 (= H u b e r — R o s t).

Nagler, G. K. Neues allgameines Künstler-Lexikon I—XXII. München, 1835—
1852 (= N a g l e r).

Weigel, R. Suppléments au Peintre-graveur de Adam Bartsch I. Leipzig,
1843 (= W e i g e l, Suppl.).

5. Kunstnike nimele kirjutamisel ja elulooliste andmete esitamisel on alu-
seks võetud **Thieme, U. — Becker, F.** Allgemeines Lexikon der bildenden Künst-
ler. Leipzig, 1907—1942.

6. Mõnedel gravüüridel, mille servad on koos kunstniku nime ja muude
andmetega ära lõigatud, pole õnnestunud määrata reprodutseeritava teose
autorit.

7. Andmed teoste tulme kohta ülikooli muuseumisse on võetud K. Mor-
gensterni poolt koostatud käsikirjalistest nimestikest ja märkmetest. Osa teoste
ostmise või saamise aega pole olnud võimalik kindlaks määrata.

8. L. van Leydeni ja Rembrandti teoste originaalsuse määramisel ning mõ-
nende tundmatute kunstnike leidmisel osutas abi Riikliku Ermitaaži teaduslik töö-
taja kunstiteaduse kandidaat I. V. Linnik.

9. Kasutatud lühendid:

j. — joonis

l. — leht

p. — pärast

pl. — plaat

TRÜ TR — Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslik Raamatukogu

ÜR — Ülikooli Raamatukogu

MADALMAADE XVI SAJANDI GRAAFIKA

Madalmaad (praegune Belgia, Holland, Luksemburg ja Kirde-Prantsusmaa) kuulusid XV sajandi lõpust Habsburgide impeeriumisse ja selle jaotamise järel 1556. a. Hispaania koosseisu. Arenenud manufaktuurne tootmine ja laialdane kaubandus, millele Ameerika avastamine andis veelgi suurema haarde, tingisid kodanluse tugevnemise. Feodaal-absolutistlikud suhted, eriti aga Hispaania ülemvõim, pidurdasid maa majanduslikku arengut ja püüdsid maha suruda rahva iseseisvust ning vabadusepüüdeid. Antifeodaalsele rahvuslikule vabastusvõitlusele kaasnes protestantlik liikumine katoliku kiriku vastu. 1566. a. vallandus pikk vabadusvõitlus Madalmaade kodanliku revolutsiooni näol. See lõppes 1609. a. vaherahuga, mille tulemusel põhjapoolsed provintsid kuulusid endid iseseisvaiks, kuid lõunapoolsed jäid edasi feodaal-absolutistliku Hispaania võimupiirkonda.

Madalmaadel oli keskaja lõpuks kujunenud omanäoline religioosne põhikoega kunst, mille väljapaistvamad esindajad olid vennad Hubert ja Jan van Eyckid. XVI sajandil, põhjamaade renessansi õitsenguperioodil, tõusis esile uus esteetiline ideaal, mida hakkas kehastama teovõimeline ja tahtejõuline inimene. See seostus uue klassi, kodanluse tugevnemisega, kes asus võitlusse feodaalkõidikutest vabanemiseks. Madalmaade renessansi kunstis etendasid suurt osa rahvuslikud traditsioonid, eluläheduse taotlus, mis rikastasid usulist ja mütoloogilist femaafikat igapäevase elu elementidega. Madalmaade kujutava kunsti eripäraks oli see, et juhtiva kunstilliigi, maali kõrval arenes jõudsalt ka graafika.

Graafika kui kunstiline paljundusviis tekkis XV sajandil seoses paberi laialdasema kasutuselevõtmisega Euroopas. Sellesse must-valge-kunsti hälliaega langeb ka madalmaade graafika algus.

XV sajandil töötasid Madalmaadel peamiselt anonüümseks jäänud puulõike-meistrid. XVI sajandi algul hakati ulatuslikumalt rakendama vaselõiget. Selle väljapaistvaimaks viljelejaks sai Lucas van Leyden, kelle looming leidis head kõlapinda ka väljaspool kodumaad. Albrecht Dürer Saksamaal ja Lucas van Leyden Madalmaadel olid meistrid, kes löid graafikakunsti esimesed suurteosed ja andsid suuna vaselõike tehnilisele arengule edaspidiseks.

Lucas van Leyden tegi varaküpse kunstnikuna juba 14-aastaselt tähelepanuväärseid vaselõikeid, millele kiiresti tuli lisa. Tema teostes paelub siiras kujutamisiis ja peen, tihe viirutus, mis annab lehtedele erilise hõbehelgi. 1521. a. kohtus L. van Leyden oma kuulsa kaasaegse Albrecht Düreriga, kelle teoseid ta oli hoolega tundma õppinud. A. Düreri teoste teenekes võib lugeda maastikulise fausta osatähtsuse kasvu L. van Leydeni loomingus («Deemon ahvatlemas Kristust», 1518). L. van Leyden, kes enamasti kasutas religioosset süžeed, asetaski oma tegelased maisesse ümbrusesse ja sageli kandsid need tema kaasmaalaste näojooni («Pattulangemine», 1519 ja 1529).

L. van Leyden graveeris plaate väga õrnalt ja neist ei saanud teha palju fömmiseid. Meister ise oli väga nõudlik oma teoste trükkimisel ja hävitas iga vähegi rikutud lehe. Seetõttu pole Lucas van Leydeni lehti eriti palju. TRÜ Tea-

duslikus Raamatukogus on Madalmaade XVI sajandi väljapaistvaim meister küllaltki hästi esindatud; seda enam, et kogus leidub üks tema varase loomingu tippteoseid «Kuningate kummardamine» (1513).

L. van Leydeniga ühel ajal töötas väikemeistreid, kelle saavutused ei küüni aga tema tasemeni.

XVI sajandi feisel veerandil hakkasid Madalmaadele üha enam tungima itaalia renessansi humanistlikud ideed. Sellele kaasnes huvi suurenemine antiikkultuuri vastu, mille poole pöörduti Itaalia kaudu. Antiikmälestiste, eriti aga itaalia renessansikunsti tundmaõppimisel sai vahendajaks vaselöikes gravüür. Suuri teeneid selles oli Antverpenis töötanud Hieronymus Cockil. Ta oli hea maalija, kuid tegutses peamiselt vasegraveerijana ja gravüüride kirjastajana. Tema kirjastus tutvustas itaalia, samuti kodumaiste kunstnike teoseid. Kirjastuses rakendas ta hulgaliselt vasegraveerijaid, ühtlasi hoolitses ka nende järelpölvde väljaõpetamise eest. Tema enda käsitlusviisi tutvustab ilmekalt «Peetruse imetaoline kalapüük» (L. Lombardi järgi, 1556).

H. Cocki kirjastusest võrsunud vasegraveerijaist oli andekaim Cornelis Cort. Täitnud mõnda aega H. Cocki ülesandeid, siirdus C. Cort Itaaliasse, kus töötas algul Veneetsias Tizianile, reprodutseerides tema maale, et suur meister võis neid gravüüri vahendusel tutvustada oma metseenidele. Hiljem asus C. Cort Rooma, kus pani aluse graveerijate koolkonnale, mille peameistriks oli Agostino Carracci. C. Cort käsitses uuritsat vabalt ning temperamentselt ja tõi varjundirohkelt esile erinevaid materjale. Tema laitmatut käeosavust näitab suur leht «Maastik püha Hieronymusega» (G. Muziano järgi, 1573).

XVI sajandil kujunesid Madalmaad tähelepanuväärseks raamatutrukkimise keskuseks. Trükisõna levik tingis kasvava nõudmise illustreeriva pildimaterjali järele, mida anti vaselöikes. Tööle rakendusid paljud reprodutseerijad-vasegraveerijad, kes sageli kuulusid ühte perekonda, kus oskused kandusid edasi põlvest põlve. Nii töötas Antverpenis saja aasta vältel Galliede perekond, kelle vanim liige Philip töötas algul H. Cocki kirjastusele, hiljem täitis trükkalite C. Plantini ja B. Moretuse tellimusi. Teise tööka perekonna moodustasid vennad Wierixid, kes andsid üle 2000 gravüüri, sealhulgas väga osavalt ja täpselt kopeeritud A. Düreri lehti. Brüsselist põlvnes arvukas Sadeleride graveerijate-perekond. Sellest perekonnast Egidius Sadeler, keda peeti üheks oma ajastu parimaks graveerijaks, töötas sajandi lõpul ja uue sajandi algul edukalt Münchenis, Roomas ja Prahlas. Kolme põlvkonna vältel graveerisid Passe perekonna liikmed, kelle vanim liige Crispin I Passe tegutses Antverpenis, Kölnis ja Utrechtis.

Põhja-Madalmaadel oli vaselöike viljelejaks Hendrick Goltzius, kes pani aluse tugevale Haarlemi vasegraveerijate koolkonnale. Tema arvukaist õpilasist oli nimekaim Jacob Matham, kes rohkesti reprodutseeris itaalia meistreid, samuti H. Goltziust. J. Mathami kaasaegne Johann van Londersel pühendus kodumaiste maalijate reprodutseerimisele.

Kunstialane tegevus oli XVI sajandi lõpul tagasihoidlik, sest kogu rahvas oli haaratud vabadusvõitlusest.

1. H. Cock (L. Lombardi järgi): Peetruse imetaoline kalapüük. Vaselõige. 1556. Nr. 2.
2. C. Cort (G. Muziano järgi): Maastik püha Hieronymusega. Vaselõige. 1573. Nr. 3.

ASPRUCK, Franz (1570/80—?)

Kullassepp, pronksivalaja ja vasegraveerija Brüsselis. 1598.—1603. a. töötas Augsburgis. Talle on omistatud metsotintotehnika kasutuselevõtmine, tegelikult töötles ta oma plaadid matuaariga punktmaneeeri taoliselt.

1. Wilhelm Boxberger. Vasegravüür matuaariga. 1596. J. 10,6×8,7. ÜR 1386.

Joonises all keskel: Wilhelm Boxberger N A. C. 1596 AF (monogramm) sc

COCK, Hieronymus (u. 1510—1570)

Tegutses Antwerpenis maalija, graafiku, kunstikaupmehe ja kirjastajana. 1545. a. võeti maalijana gildi liikmeks. 1546.—1548. a. paiku käis Itaalias. 1548. a. alustas gravüüride kirjastamist, millega sai tuntuks kogu Euroopas.

2. Peetruse imetaoline kalapüük. (L. Lombardi järgi). Vaselõige. 1556. Pl. 33,2×43. ÜR 1295. Repr. lk. 10.

Joonises paremal (kivil): LAMBERTUS. LOMB. INVENTOR. Hieronymus Cock. excudebat 1556; (teisel kivil): PAME (monogramm).

Plaadil: Simeon Petrus audiens

N a g l e r VII, 15 (L. Lombardus).

Lombard, Lamberti (1506—1566), madalmaade maalija ja ehitusmeister. Monogramm tähistab kunstikaupmees Peter Martinit (Petrus de Merica) Antwerpenis.

P e e t r u s, Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) jünger, elukutselt kalur.

CORT, Cornelis (1533—1578)

Õppis 1552.—1553. a. Antwerpenis H. Cocki juures. 1565.—1566. a. töötas ta Veneetsias Tiziani ülesandel. 1566. a. asus Rooma, lühemat aega viibis ka Veneetsias.

3. Maastik püha Hieronymusega. (G. Muziano järgi). Vaselõige. 1573. J. 51,2×37,8. ÜR 1275. Repr. lk. 11.

Joonises all vasakul: HIERONYMI MUCIANI IN Corneli Cort fe. 1573

Plaadil keskel: Bonifatius Breggi al Melone doro in Roma.

3. leht 7-lehelisest patukahetsejate sarjast. I plaadiseisund. H o l l s t e i n V. 113—119.

Ostetud 1803.—1808. a.

M u z i a n o, Girolomo (1528—1592), itaalia maalikunstnik.

H i e r o n y m u s (u. 347—419/20), ladina kirikuisa. Õppis Roomas, hiljem Bethlemis. Redigeeris ladinakeelse piiblitõlke. Elas kaua aega erakuna. Tema atribuudiks on lõvi.

LEYDEN, Lucas Hugensz van (1494—1533)

Oppis Leidenis maalijast isa ja C. Engelbrechti juures. 1521.—1522. a. viibis Antverpenis. 1527. a. reisis Zeelandis, Flandrias ja Brabandis.

4. Pattulangemine. Vaselõige. 1519. J. 11,7×7. ÜR 1333. Repr. lk. 14.
Joonises all paremal: 1519 L
Bartsch VII, 8; Hollstein X.
Ostetud 1808.—1837. a.

5. Pattulangemine. Vaselõige. 1529. L. 11,6×7,6. ÜR 1334. Repr. lk. 14.
Joonises ülal vasakul: 1529 L (täht «L» vastupidiselt).
Bartsch VII, 9; Hollstein X.
Ostetud 1808.—1837. a.

Ristiusu pärimuses on pattulangemine esimeste inimeste — Aadama ja Eeva — üleastumine jumala keelust. Nad võtsid keelatud puult vilja ja söid seda, mille tagajärjel nad aeti paradisiist välja ja nende patt pärandus edasi kogu inimkonnale.

6. Kuningate kummardamine. Vaselõige. 1513. J. 30,4×43,5. ÜR 1344. Repr. lk. 16.
Joonises all vasakul: L; paremal: 1513
Bartsch VII, 37; Hollstein X.
Ostetud 1836. a. C. A. Klugelt Tartus.

Uue Testamendi järgi tulid Hommikumaa targad Jeesus-last (vt. nr. 8—13) kummardama. Vana Testamendi ennustuse põhjal peeti neid kuningaiks, keda kaasatoodud andide arvule vastavalt võis olla kolm.

7. Deemon ahvatlemas Kristust. Vaselõige. 1518. J. 17,1×13,2. ÜR 1344.
Joonises vasakul: L; all keskel: 1518
Bartsch VII, 41; Hollstein X.
Ostetud 1836. a. C. A. Klugelt Tartus.

Deemon, ristiusu pärimuses kuri vaim, kurat. Uue Testamendi järgi käis kurat kõrbes paastuvat Jeesus Kristust (vt. nr. 8—13) kiusamas ja ahvatles teda usust loobuma.

8—13. Kuus lehte 14-lehelisest «Kristuse passioonist».

Kristuse pilkamine. Vaselõige. 1521. L. 11,6×7,5. ÜR 1335.
Joonises ülal keskel: L; all keskel: 1521
5. leht. Bartsch VII, 47; Hollstein X.

Kristus risti kandmas. Vaselõige. 1521. L. 11,6×7,4. ÜR 1336.
Joonises all vasakul: L 1521
9. leht. Bartsch VII, 51; Hollstein X.

3. L. van Leyden: Pattulangemine. Vaselöige. 1519. Nr. 4.
4. L. van Leyden: Pattulangemine. Vaselöige. 1529. Nr. 5.

Kristus ristil. Vaselõige. 1521. L. 11,7×7,3. ÜR 1337.

Joonises all vasakul: 1521 L

10. leht. Bartsch VII, 52; Hollstein X.

Kristuse haudapanek. Vaselõige. 1521. L. 11,3×7,4. ÜR 1338.

Joonises all vasakul: L 1521

12. leht. Bartsch VII, 54; Hollstein X.

Kristus põrgus. Vaselõige. 1521. L. 11,5×7,5. ÜR 1340.

Joonises keskel: L; ülal vasakul: 1521

13. leht. Bartsch VII, 55; Hollstein X.

Kristuse ülestõusmine. Vaselõige. 1521. L. 11,6×7,3. ÜR 1339.

Joonises all vasakul: 1521; keskel: L (tahvil).

14. leht. Bartsch VII, 56; Hollstein X.

Lehed nr. 8—13 on ostetud J. A. G. Weigelilt Leipzgis 1821. a. ja võivad olla Jan Mulleri (1571—1628) valmistatud koopiad. Oma nime märkis kopeerija sarja esimesele lehele, mis TRÜ TR-s puudub. Teoste kuuluvust L. van Leydenile saab tõestada ainult neid originaallehtedega võrreldes.

Jeesus Kristus, Uues Testamendis ja ristiusu kirikupärimuses kristluse rajaja. Evangeeliumide järgi sündis Jeesus Palestiinas Petlemma linnas vaese juudisoost puusepa Joosepi perekonnas. Hiljem elas Jeesus Kristus Naatsaretis ja hakkas u. 30-aastaselt rändjuhtlustajaks, esinedes Taevase Isa pojana ja messiana. Ta sattus konflikti ülempreestrite ja rahvavanematega, kes saavutasid Rooma võimudelt loa ta kinnivõtmiseks ja ristilöömiseks Kolgata mäel. Evangeeliumide järgi maeti Jeesus Kristus maha, kuid kolmandal päeval tõusis ta üles ning läks taeva. *P a s s i o o n* ehk kannatuselugu Jeesus Kristuse maise teekonna lõpust oli keskaja kunstis väga populaarne.

14. Sõdurid annavad Kristusele juua. Vaselõige. 1513. J. 11×8,2. ÜR 1347.

Joonises ülal keskel: L

Bartsch VII, 73; Hollstein X.

Kristus. Vt. nr. 8—13.

15. Madonna seismas poolkuul niisis. Vaselõige. 1518. L. 11,9×7,4. ÜR 1342.

Joonises keskel paremal: L

Bartsch VII, 81; Hollstein X.

Ostetud 1836. a. C. A. Klugelt Tartus.

M a d o n n a, Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) ema Maarja (vt. nr. 31) nimetus katoliku maades. Kunstis, eriti renessansiajal, oli madonna, harilikult lapsega süles, armastatuid kujutusobjekte.

5. L. van Leyden: Kuningate kummardamine. Vaselõige. 1513. Nr. 6.

16. Eremit püha Antonius. Vaselõige. 1521. L. 11,1×7,4. ÜR 1331.
Joonises keskel vasakul: L
Bartsch VII, 116; Hollstein X.
Ostetud 1836. a. C. A. Klugelt Tartus.

Antonius (u. 250 — u.356), pühak, kristliku mungaelu rajaja, pärit Kesk-Egiptusest, elas erakuna kõrbes. Rooma katoliku usulised peavad teda loomade, eriti sigade kaitsjaks. Tema atribuudiks on metsõiga.

17. Püha Maarja Magdaleena pilvel. Vaselõige. 1518. L. 12,8×7,3.
ÜR 1341.
Joonises all keskel: L; paremal 1518 (vastupidi).
Bartsch VII, 124; Hollstein X.
Ostetud 1836. a. C. A. Klugelt Tartus.

Maarja Magdaleena e. Maria Magdalast, Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) ustavamaid naisjüngreid. Esineb kristlikus pärimuses ja kunstis patukahetsejana. Teda peetakse meeltparandavate naiste kaitsepühakuks.

LEYDEN, L. van. Koopia.

18. Madonna kahe inglisa puu all. (Vastupidi). Vaselõige. J. 14,6×10,1. ÜR 1343.
Joonises all keskel: L 1523 (tahvilil).
Hollstein X.
Ostetud 1808.—1837. a.

Madonna. Vt. nr. 15.

LONDERSEEL, Johann van (u. 1570/75—1624/25)

Töötas 1600.—1610. a. Amsterdamis, 1610.—1614. a. Rotterdamis, 1614. a. Delftis.

19. Kristus õlimäel palvetamas. (D. Vinckenboonsi järgi). Vaselõige. J. 33×47,2. ÜR 4990.
Joonises all paremal: David Vinckbons Inventor Joan Londerseel sc
Plaadil paremal: CVisscher excudit; keskel: ladinakeelsed värsid, mille algusread on ära rabitud.
Huber — Rost V, 18.

Vinckenboons (Vinckboons, Vinckbooms), David (1576—1629), madalmaade maastikumaalija.

Pärast viimast õhtusöömaega koos jüngritega läks Kristus (vt. nr. 8—13) Ketsemane aeda õlimäele palvetama.

MATHAM, Jacob (1571—1631)

Õppis oma kasuisa H. Goltziuse juures. 1593.—1597. a. viibis Itaalias. Tulnud tagasi Haarlemi, sai 1600. a. gildi liikmeks, 1605. a. gildivanemaks. Tegutses ka vasegravüüride kirjastajana.

20. Kristuse haudapanek. (Tintoretto järgi). Vaselõige. 1594. J. 37,3×23,8 (ülemine osa kaares). ÜR 1271.

Joonises keskel. I. Matham sculp. A^o. 1594; all vasakul: I. Tinctoret Inue.

Plaadil keskel: Innocui cernis laceratum corpus Jesu . .

I plaadiseisund. Bartsch III, 191; Weigel, Suppl. B 191.

Tintoretto, õieti Jacobo Robusti (1518—1594), itaalia maalikunstnik. Kristus. Vt. nr. 8—13.

21. Perseus ja Andromeda. (H. Goltziuse järgi). Vaselõige. 1597. Pl. 27,1×37,6. ÜR 141. Repr. lk. 19.

Joonises all paremal: HGoltzius Inuent. J. Matham sculp.; vasakul: A^o. 1597. CVisher excudit cum privil. Sa. Ca. M.

Plaadil: Andromade ceto miserè

II plaadiseisund. Bartsch III, 162; Weigel, Suppl. B 162.

Ostetud 1832. a. kunstikaupmees G. Manzilt Peterburis.

Goltzius, Hendrick (1558—1617), hollandi vasegraveerija ja maalija.

Andromeda, kreeka mütoloogias Etioopia kuningapaari Kepheuse ja Kassiopeia tütar. Et Kassiopeia kiitles end ilusama olevat nereiididest, aheldati Andromeda karistuseks kalju külge, kuhu Poseidon saatis merekoletise. Perseus, Zeusi ja Danae poeg, vabastas Andromeda ja abiellus temaga.

PASSE, Crispin I de (1564—1637)

Oli Passede graveerijate-perekonna vanim liige. Öppis arvatavasti D. Coornaerti juures. 1585. a. sai Antverpeni gildi liikmeks. 1595—1612. a. töötas Kölnis. 1612. a. asus Utrechti. Graveerijatena tegutsesid tema lapsed Crispin II, Simeon, Wilhelm ja Magdalena ning pojapoeg Crispin III.

22. Inglise ilmumine karjastele. (A. Bloemaerti järgi). Vaselõige. Pl. 41,5×28,8. ÜR 1272.

Joonises all keskel: Crispin van de Passe coelauit et excudit; vasakul: Abrahamus Blommaert pinxit. CV (monogramm).

Plaadil: Quae lux? Qui Genij?

Huber — Rost V. 23.

Ostetud 1803.—1808. a.

Bloemaert, Abraham (1564—1651), hollandi maalija.

Uue Testamendi järgi ilmus eredast valgusest ümbritsetud ingel ja teatas öitsil olevatele karjastele Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) sündimisest ja käskis seda kõigile kuulutada.

6. J. Matham (H. Goltziuse järgi): Perseus ja Andromeda. Vaselõige. 1597.
Nr. 21.

SADELER, Jan (Johann) (1550—1600)

Õppis Brüsselis relvasepast isa juures metallikaunistamist. 20-aastaselt hakkas tegelema vaselõikega. 1580. a. läks rändama ja elas ning töötas hiljem Saksa-maal ja Itaalias.

23. Piiblistseen. (M. de Vosi järgi). Vaselõige, ofort. J. 19,2×27,1.
ÜR 24.

Joonises vasakul: I. Sadl: auct: et sculpt: ex:; keskel all: Gene: 5; ülal: V; paremal: M. de vos figur:

Plaadil: Septima stirpis Adae proles

Kuulub 16-lehelisse piibliainelisse sarja. I plaadiseisund.

N a g l e r XIV.

Saadud K. Morgensterni kogust, kes 20. okt. 1825. a. kinkis lehe oma naisele.

V o s, Marten de (1532—1603), flaami maalija.

WIERIX, Hieronymus (1553?—1619)

Vennad Antonie (u. 1552—1624?), Hieronymus ja Johan (u. 1549—p. 1615) tegutsesid joonistajate ja vasegraveerijatena Antverpenis. Õppisid H. Behami ja A. Düreri teoste järgi. Vendade gravüürid on laadilt väga sarnased.

24. Sõdur valge hobusega. (A. Düreri järgi). Vaselõige. Pl. 16,4×12.
ÜR 1258.

Joonises ülal vasakul (müüril): AE 15; keskel: 1564; all vasakul: AD (monogramm) ja CV (monogramm) ex

C. Visscheri poolt väljaantud hilisem tõmmis. N a g l e r XXI, 67

Ostetud 1803.—1808. a.

D ü r e r, Albrecht (1471—1528), saksa maalija ja graafik, renessansi suurmeister.

FLAAMI XVII SAJANDI GRAAFIKA

Vastavalt maa poliitilisele jaotusele arenes XVII sajandil Madalmaadel kunst kahes suunas. Hispaaniast sõltuvaks jäänud Flandria (praegune Belgia) muutus üheks paraadliku kunsti tsentrumiks. Kohapeal oli võimu esindajaks asevalitseja, kelle ümber koondus aadel ja suurvõim. Vaimuelus säilitas juhtiva positsiooni katoliku kirik. Sellest tingituna olid peamisteks kunsti tellijateks kirik, õukond ja kodanuse korporatsioonid, kes soodustasid monumentaal-dekoratiivmaali arengut. Flaami maalil löi õitsele barokile omane pidulikkus, toredusepüüed ja vormirikkus. Ent Madalmaade vabadusvõitlus oli äratanud rahvusliku loomejõu, mis tõi kunsti demokraatlikke jooni ja arendas edasi realistlikke tendentse, mis väljendusid P. P. Rubensi, eriti aga J. Jordaensi ja A. Brouweri loomingus.

Flaami graafikas oli eelistatud vaselõige, mis võimaldas hästi reprodutseerida maaliteoseid. Eelkõige haaras sellest võimalusest kinni Peeter Paul Rubens. Ta rajas Antwerpenis oma ateljee juurde vaselõiketöökoda ning hankis Hispaania, Prantsusmaa ja Hollandi valitsustelt privileegi oma teostest reprodutseeritavate gravüüride väljaandmiseks. P. P. Rubens jälgis ise reprodutseerimist ja tegi oma käega proovitömmistel korrekture. Esimesena astus P. P. Rubensi teenistusse Cornelius I Galle, Gallede perekonna väljapaistvaim esindaja. Tema korrektne, ent kuivapoolne laad ei rahuldanud P. P. Rubensit maaliliste teoste edasiandmisel ja ta kasutas C. Gallet peamiselt tiitellehtede kavandite vaskelõikamisel, mida tegi B. Moretuse trükikojale. Cornelius Galle tööd jätkasid tema samanimeline poeg ja pojapoeg.

P. P. Rubensi töökojast väljakasvanud meistreiks olid P. Soutman ja L. Vorstermann vanem. Viimane oli tuntud ka eduka õpetajana. L. Vorstermanni laadi jätkas tema poeg Lucas Vorstermann noorem, kuid ei saavutanud isa jooneilu ega -kindlust. Temalt on raamatukogul A. van Dycki joonistusest tehtud vaselõige.

Oma töökojas rakendas P. P. Rubens meelsasti hollandi, H. Goltziuse koolkonna vaselõikajaid. Nii saabusid Hollandist vennad Bolswertid, kellest Schelte Adam Bolswert kujunes P. P. Rubensi töökoja väljapaistvaimaks graveerijaks, ühtlasi ka kuulsaks flaamlase sõbraks. S. A. Bolswert oskas virtuooslikult esile tuua P. P. Rubensi maastike ilu, eriti valguse-varju üleminekute võlu. Teine hea graveerija, kes kuulus ka sõpradingi, oli Paulus Pontius. Tema kohta on lausutud, et ta ei graveerinud, vaid maalil uuritsaga. Üheks P. Pontiusi loomingu paremikuks kuuluvaks leheks peetakse gravüüri «Tomyris laseb Kyrose pea verre kasta» (P. P. Rubensi järgi, 1630). L. Vorstermann vanem, S. A. Bolswert ja P. Pontius olid parimad P. P. Rubensi teoste reprodutseerijad, kes suutsid mitmekesiste viirutusvõtetega edasi anda flaami suurima maalija teoste varjundirikast koloriiti. Võimekas töökoja liige oli veel Marinus (Marin Robin van der Goes), kes eelistas reprodutseerida figuraalkompositsioone.

P. P. Rubensi töökoja vaselöikajad ei piirdunud ainult tema teoste reprodutseerimisega, vaid graveerisid ka A. van Dycki, J. Jordaensi jt. kaasaegsete kunstnike lõuendite ja joonistuste järgi.

Ofort ei olnud nii kohane reprodutseerimiseks kui vaselöige, mistõttu see leidis Flandrias vähe kasutamist. Ofordiga katsetas P. P. Rubens ise, kuid tulemused teda ei rahuldanud. Flandria ofordikunstis väärivad märkimist A. van Dycki soovitatud kuulsate kaasaegsete portreed. Hiljem graveeriti need L. Vorsfermanni, P. Pontiuuse jt. poolt üle ja anti välja sarjana «Ikonograafia». TRÜ TR graafikakogus sellest lehti ei ole.

P. P. Rubensi surma järel 1640. a. vaselöiketöökoda lakkas tegutsemast, ühtlasi kadus ka organiseeriv ja koondav graafikakunsti keskus Antwerpenis. Seal töötasid üksikud meistrid, nagu P. Pontiuuse õpilane Nicolaes Lawers, Adriaen Lommelin ja Jacob Neefs, kes püüdsid jätkata P. P. Rubensi koolkonna traditsioone.

XVII sajandi keskel oli üheks suuremaks ürituseks reprodutseerimisel David Teniers noorema poolt asevalitseja ertshertsog Leopold Wilhelmi maalikogust gravüüridesarja «Theatrum Pictorium» koostamine, mille esimene väljaanne ilmus 1660. a. See sisaldas 224 fahvliit. Sarjale tegi kaastööd ka Quirin Boel, kes reprodutseeris esijoones itaalia meistrite maale.

Sajandi teisel poolel täitsid vasegraveerijad peamiselt raamatutrükkalite tellimusi. Vähegi võimekamad meistrid, nagu Nicolas van Piffau ja Franciscus van de Steen, siirdusid võõrsile, esimene Pariisi, teine Viini, kus leidsid avaraid tegutsemisvõimalusi.

Flaami graafika õitsenguks oli P. P. Rubensi vaselöiketöökoja lühike, ent väga intensiivne tegevusperiood.

BOEL, Quirin (Corijn) (1620—1668)

Töötas vasegraveerijana ja ofortistina Brüsselis.

25. Tobias matab hukkamõistetut. (D. Teniers noorema joonistuse järgi D. Fetti maalist). Ofort. L. 14,8×22,2. ÜR 1382.

Leht kuulub D. Teniers noorema poolt koostatud sarja «Theatrum Pictorium».

Teniers, David noorem (1610—1690), flaami maali, asevalitseja ertshertsog Leopold Wilhelmi kunstikogu hoidja.

Fetti, David (u. 1585—1621), itaalia maali.

Tobias, Vanas Testamendis usklik juut ja tema samanimeline poeg, kes elasid läbi imelisi sündmusi.

BOLSWERT, Schelte Adam (u. 1581—1659)

Õppis Amsterdamis. 1617. a. paiku siirdus koos vennaga Lõuna-Madalmaale. 1625. a. võeti Antverpeni gildi liikmeks. Töötas P. P. Rubensi vaselõiketöökojas.

26. Surnud Kristus Maarja süles. (P. P. Rubensi järgi). Vaselõige. Pl. 48×35,1. ÜR 1246. Repr. lk. 24.

Joonises all keskel: P. P. Rubens pinxit. S. A. Bolswert sculp. et excud. Cum priuilegio.

Plaadil keskel: Angele sanguinae vulnus malè discis ab hasta II plaadiseisund. Hollstein III, 31.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Rubens, Peter Paul (1577—1640), flaami maalija. Asutas vaselõiketöökoja, kus laskis oma teoseid reprodutseerida.

Kunstis kujutatakse sageli Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) ema Maarjat (vt. nr. 31) hetkel, mil ta kurvastab poja surnukeha juures, mis lamab tema põlvedel (nimetatud pietä).

27. Kuningate kummardamine. (P. P. Rubensi järgi). Vaselõige. L. 42×31,4. ÜR 1247.

Teos oli kogus tundmatu kunstniku gravüürina. Autor määratud Riiklikus Ermitaažis S. A. Bolswerti signeeritud lehega võrreldes. Hequet, 18.

Rubens, P. P. Vt. nr. 26.

Kommentaar. Vt. nr. 6.

28. Maastik. (P. P. Rubensi järgi). Vaselõige. J. 29,8×47,6. ÜR 5260.

Plaadil all vasakul: P. P. Rubens pinxit.; S. A. Bolswert sculpsit.; paremal: Gillis Hendricx excudit.

16. leht nn. Rubensi väikeste maastike 21-lehelisest sarjast. Basan, 16; Dufuit, 16.

Ostetud albumisse köidetult 1803.—1808. a.

Rubens, P. P. Vt. nr. 26.

GALLE, Cornelius I (1576—1650)

Väljapaistvaim graveerija Gallede perekonnast. Õppis oma isa Philipi (1537—1612) juures ja täiendas end Roomas. Tulnud tagasi Antverpeni, sai 1610. a. gildilt meistrinimetuse. Töötas P. P. Rubensi töökojas.

GALLE, Cornelius II (1615—1678), Cornelius I vanem poeg ja õpilane.

GALLE, Cornelius III (1642—?), Cornelius II poeg. Gallede teoseid pole võimalik eraldada, sest kõik kolm signeerisid «C. Galle».

29. Jeesus ja Johannes lastena. (P. P. Rubensi järgi). Vaselõige. Pl. 33,6×44,7. ÜR 1237.

Plaadil all paremal: Corn. Galle excudit.; vasakul: P. P. Rubens delin.; keskel: O Baptista, quis fuit animi

Hequet, 136.

Ostetud 1808.—1837. a.

7. S. A. Bolswert (P. P. Rubensi järgi): Surnud Kristus Maarja süles. Vaselõige.
Nr. 26.

Rubens, P. P. Vt. nr. 26.

Johannes (Ristija) oli Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) kaasaegne prohvet. Herodes laskis ta vangistada ja hukata. Lapsena olevat ta koos Jeesusega mänginud metsas. Ristija Johannese atribuudiks on lambatall.

30. Moosese leidmine. Vaselõige. Pl. 33,2×44,2. ÜR 1238.

Joonises all paremal: C. Galle

Plaadil: MOYSES AQVIS EXPOSITUS,

Originaali autor teadmata.

Ostetud 1822. a. Tartus.

Moosese, Iisraeli rahvajuhft, tegutses u. XIII saj. e. m. a. Vana Testamendi järgi heideti ta lapsena korvis jõkke, kust vaarao tütar ta leidis ja üles kasvata laskis.

31. Palvetav Maarja. (G. Reni järgi). Vaselõige. J. 27,9×19,4. ÜR 1239.

Joonises all paremal: C. Galle.

Plaadil: ANTE TE OMNE DESIDERIVM MEVM

Nagler, IV.

Ostetud 1803.—1808. a.

Reni, Guido (1575—1642), itaalia maalikunstnik.

Maarja e. Maria, Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) ema, Joosepi naine. Ristiusu pärimuses, eriti katoliku kirikus on teda austatud rohkem kui ühtki pühakut, sest teda peetakse halastusrikkaks vahendajaks inimese ja jumala vahel.

32. Püha perekond inglitega. Vaselõige. L. 43×31. ÜR 1240.

Signatuur puudub, servad jooniseni ära lõigatud. Omistatud Galledele analoogia põhjal. Originaali autor teadmata.

Püha perekonna moodustavad Maarja (vt. nr. 31), Jeesus (vt. nr. 8—13) ja Joosep. Mõnikord kujutatakse Joosepi asemel Maarja ema Annat. Joosep oli Uue Testamendi põhjal neitsi Maarja elatanud abikaasa, Jeesuse maine kasuisa, ametilt puusepp.

33. Kristus ja abielurikkuja naine. Vaselõige. J. 6,1×8,4. ÜR 4652.

Joonises all paremal: C. Galle

Plaadil: Tulerunt ergo lapides,

Originaali autor teadmata.

Saadud annetusena 1971. a. J. Eslonilt.

Uue Testamendi järgi töid variserid Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) juurde abielu rikkunud naise, keda vana pärimuse põhjal tulnuks kividega surnuks visata. Jeesus Kristus ütles variseridele, et see, kes nende seast on patuta, visaku esimesena kivi, mispeale variserid lahkusid.

LAWERS, Nicolaes (1600—1652)

Õppis P. P. Rubensi graveerimistöökojas. 1620. a. sai Antverpeni gildi liikmeks, 1635.—1636. a. selle vanemaks. Tegutses ka kirjastajana.

34. Jupiter ja Mercurius Phiimoni ja Baucise juures. (J. Jordaensi järgi). Vaselõige. Pl. 48,2×55,9. ÜR 281. Repr. lk. 27.

Plaadil paremal: Nicolaes Lawers sculpsit A. Bloteling Excudit Cum Priuilegio.; vasakul: Jacques Jordaens inuent: et pinxit Cum priuilegio.; keskel: Accubuere Dei,

Haruldane leht. III plaadiseisund. He c q u e t, Jordaens 18; Hollstein X, 17.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Jordaens, Jacob (1593—1678), flaami maalikunstnik.

Philemon ja Baucis, kreeka mütoloogias vana abielupaar, kes väesusest hoolimata võtsid iahkesti vastu inimeste kujul ilmunud jumalad Zeusi ja Hermese (rooma Jupiter ja Mercurius). Tänuks selle eest tegid jumalad vanakesed endi templi hoidjaks ja muutsid nad hiljem puudeks.

LOMMELIN, Adriaen (u. 1630—?)

Vaselõikaja poeg, töötas Antverpenis kuni 1654. (1677.) aastani. Täitis peamiselt kirjastajate tellimusi.

35. Maarja taevaminek. (P. P. Rubensi järgi). Vaselõige. Pl. 47,2×36,2. ÜR 1241.

Plaadil vasakul: P. P. Rubens pinxit. A. Lommelin sculpsit.; paremal: Gillis Hendricx excudit Antverpiae.; keskel: ASSUMPTA EST MARIA IN COELVM.

B a s a n, 13; H e q u e t, 16.

Ostetud 1821. a. J. A. G. Weigelilt Leipzigin.

Rubens, P. P. Vt. nr. 26.

Maarja. Vt. nr. 31.

MARINUS, õieti Marin Robin van der GOES (u. 1599—1639)

Õppis 1630.—1631. a. L. Vorstermanni juures. 1632/33. a. sai Antverpeni gildi meistriks. Töötas P. P. Rubensi töökojas.

36. Interjäär lõbusate talupoegadega. (C. Saffleveni järgi). Vaselõige. J. 39,3×49,4. ÜR 1274. Repr. lk. 28.

Plaadil paremal: Marinus fecit; vasakul: Corn. Sachtleuen pinxit.

Saffleven (Sachtleuen), Cornelis (1607—1681), hollandi maaliija ja oforfist.

8. N. Lawers (J. Jordaensi järgi): Jupiter ja Mercurius Philemoni ja Baucise juures. Vaselõige. Nr. 34.

9. Marinus (C. Saffleveni järgi): Interjõõr lõbusate talupoegadega. Vaselõige.
Nr. 36.

NEEFS, Jacob (1610—p. 1660)

Õppis Antwerpenis I. Marinuse juures ja 1632. a. sai gildilt meistrinimetuse.

37. Saatür talupoegade juures külas. (J. Jordaensi järgi). Vaselõige. Pl. 38,8×40. ÜR 1245. Repr. lk. 30.

Plaadil paremal: Jacobus Neefs sculpsit.; vasakul: Jac: Jordaens inuent.; keskel: Quem mirabaris flatu

II plaadiseisund. Hecquet, Jordaens 26; Hollstein XIV, 24. Ostetud 1803.—1808. a.

Jordaens, J. Vt. nr. 34.

Saatürid, kreeka mütoloogias inimesekujulised saba ja kitsekõrvadega nurme- ja metsavaimud, tuntud Dionyose kaaslastena.

PiTAU, Nicolas van (1632—1671)

Õppis Antwerpenis N. Lawersi juures. 1656. a. asus Pariisi.

38. Püha perekond rändamas. (S. François' järgi). Vaselõige. 1666. J. 60,2×43,3. ÜR 1462.

Plaadil paremal: N. Pitau sculpsit 1666.; vasakul: S. François Turonensis inu. et Pinx.; keskel: Quid est quod Maria portat ..

Nagler XI, 45.

François, Simon (1606—1671), prantsuse maali ja ofortist.

Püha perekond. Vt. nr. 32.

PONTIUS, Paulus (1603—1658)

Õppis Antwerpenis maalimist O. Beerti ja graveerimist L. Vorstermanni juures. Sai 1626/27. a. gildilt meistrinimetuse. Töötas P. P. Rubensi töökojas.

39. Tomyris laseb Kyrose pea verre kasta. (P. P. Rubensi järgi). Vaselõige. 1630. J. 38,7×58. ÜR 590. Repr. lk. 31.

Plaadil vasakul: Petrus Paulus Rubens pinxit. Paulus Pontius sculpsit.; paremal: Cum priuilegijs Regis A°. 1630. Casp. Huberti excudit; keskel: SATIA TE SANGVINE

Üks kunstniku peatõid. II plaadiseisund. Nagler XI, 89; Basan, 22.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Rubens, P. P. Vt. nr. 26.

Kyros II Suur, Pärsia kuningas 558.—530. e. m. a., langeb võitluses massageetide vastu Kesk-Aasias. Legendi põhjal laskis massageetide valitsejanna Tomyris Kyrose pea kasta vereanumasse, et see võiks veel pärast surmaga rahuldada oma verejanu.

10. J. Neefs (J. Jordaensi järgi): Saatur talupoegade juures külas. Vaselõige.
Nr. 37.

SATIA TE SANGVINE QVEM SEMPER SITISTI

11. P. Pontius. (P. P. Rubensi järgi); Tomyris laseb Kyrose pea verre kasta.
Vaselöige. 1630. Nr. 39.

12. E. Sadeler (J. Acheni järgi): Püha perekond puuviljavaagnaga. Vaselõige.
Nr. 40.

SADELER, Egidius (1570—1629)

Õppis Antverpenis oma onu Jan Sadeleri juures. 1589. a. võeti gildi liikmeks. 1590.—1597. a. töötas Saksamaal ja Itaalias. 1597. a. astus keiser Rudolf II teenistusse ja siirdus Prahasse.

40. Püha perekond puuviljavaagnaga. (J. Acheni järgi). Vaselöige. J. 27,9×21,7. ÜR 1264. Repr. lk. 32.

Plaadil all keskel: S: C: M: tis pict: Johan ab Ach pinxit Egidius Sadeler sculp: Veron:; keskel: Auctori rerum nascenti
Kingitud muuseumile K. Morgensterni poolt 1821. a.

Achen (Aachen), Johann (1552—1615), saksa maaliija, töötas peamiselt Itaalias.

Püha perekond. Vt. nr. 32.

41. Püha Hieronymus. (J. van Bruegeli järgi). Vaselöige, ofort. Pl. 21,7×27,8. ÜR 5265.

Joonises all keskel: Joan. Breugel inue. E. G: Sadeler sc.

Plaadil: ORNATISS:MO SPECTATORQUE...

1. leht 15-lehelisest sarjast. Huber — Rost V, 1—15.

Ostetud albumisse köidetult 1803.—1808. a.

Bruegel, Jan van (1568—1625), nimetatud Samet- või Lille-Bruegel, madalmaade maastikumaaliija.

Hieronymus. Vt. nr. 3.

42. Puhkus põgenemisel Egiptusesse. (J. van Bruegeli järgi). Vaselöige, ofort. L. 20,5×27,4. ÜR 1266.

Joonises vasakul: Joan. Breugel inuent. EG: Sadler scalp.

2. leht 15-lehelisest sarjast. Huber — Rost V, 1—15.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Bruegel, J. van. Vt. nr. 41.

Uue Testamendi järgi Juudamaa valitseja Herodes, saanud Hommikumaa tarkadelt teada Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) sünnist, keda targad pidasid vana efekkuuluse põhjal valitsejaks, andis käsu tappa Petlemmas kõik samavanused poeglapsed. Ingel ilmus unes Joosepile (vt. nr. 32) ja käskis tal koos naise ja lapsega lahkuda öösel linnast ja põgeneda Egiptusesse.

43. Püha Franciscuse nägemus. (J. van Bruegeli järgi). Vaselöige, ofort. J. 20,5×27,7. ÜR 1265.

Joonises vasakul: Johan Breugel inue EG: Sadler scalp.

5. leht 15-lehelisest sarjast. Huber — Rost V. 1—15.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Bruegel, J. van. Vt. nr. 41.

Franciscus Assisist, õieti Giovanni Francesco Bernardone (1181/82—1226), katoliku kiriku pühak, kerjasmunkade liikumise algataja.

44. Jäneseküft. (R. Savery järgi). Vaselõige, ofort. Pl. 22,8×28,3. ÜR 5246.

Plaadil vasakul: Roulant Sauery Inuent: Egidius Sadeler ex.

6. leht 6-lehelisest maastikesarjast. Huber — Rost V, 44—49. Ostetud albumisse köidetult 1803.—1808. a.

Savery, Roelant (1576/78—1629), hollandi maalikunstnik.

STEEN [Stein], Franciscus van de (u. 1625—1672)

Õppis Antwerpenis 1638.—1639. a. A. Voeti juures ja sai 1643/44. a. gildi meistriks. 1659. a. astus keiser Ferdinand III teenistusse, siirdus Viini ja reprodutseeris D. Teniers noorema «Theatrum Pictoriumi» eeskujul (vt. nr. 25) Viini maaligalerii teoseid.

45. Amor vibu lõikamas. (N. van Hoy joonistuse järgi Correggio maalist). Vaselõige. Pl. 56,4×26,8. ÜR 194.

Joonises all paremal (raamatul): Antho: Correggio in: et pinx:

Plaadil paremal: Fran:co van de Steen. S. CM. calcograph sculpsit.; vasakul: Nico: van Hoy delineavit; keskel: Jussu Sac:ae Cae:ae Maiestatis FERDINANDI III ex Eiusdem Antiquario Viennensi.

Correggio, õieti Antonio Allegri (1494—1534), itaalia maalikunstnik. Hoy, Nicolaus van (1631—1679), madalmaade maalija ja ofortist, töötas Viinis.

Amor (kreeka Eros), armastusjumal, keda kujutatakse tiibadega poisikesena vibu ja nooltega.

46. Io ja Jupiter. (N. van Hoy joonistuse järgi Correggio maalist). Vaselõige. Pl. 55,9×27,4. ÜR 204.

Joonises all keskel: Ant: Correggio. in: et pinx:

Plaadil paremal: Fran:co van de Steen S. C.M. Sculptor scidit.; vasakul: Nico: van Hoy delineavit.; keskel: Tiitel vt. nr. 45.

Correggio. Hoy, N. van. Vt. nr. 45.

Io, kreeka mütoloogias Argose kuninga tütar, Zeusi (rooma Jupiter) armastatu, kelle Zeus muutis lehmaks, et teda kaitsta Hera (rooma Juno) armukadeduse eest.

47. Canymedes. (N. van Hoy joonistuse järgi Correggio maalist). Vaselõige. Pl. 53,9×26,9. ÜR 313.

Joonises all keskel: Ant: Correggio, inue et pinxit

Plaadil paremal: Fran:co van de Steen. S. CM. Calcograph sculpsit.; vasakul: Nico: van Hoy delineavit.; keskel: Tiitel vt. nr. 45

Correggio. Hoy, N. van. Vt. nr. 45.

Ganymedes, kreeka mütoloogias ilus noormees, kelle Zeusi kotkas viis Olympossele, kus temast sai jumalate joogikallaja.

48. Kristus ristil. (N. van Hoy joonistuse järgi A. Düreri teosest).
Vaselõige. Pl. 85,3×56,8. ÜR 1626.

Plaadil paremal: Franco van de Staen S. CM: Sculptor.;
vasakul: Nico: van Hoy delineauit.; keskel: Albertus Durerus ligneum
fecit sculptile. Tiitel vt. nr. 45.

Nr. 45—48 ostetud 1804. a. C. C. H. Rost & Co-lt Leipzgis.

Dürer, A. Vt. nr. 24.

Kristus. Vt. nr. 8—13.

VORSTERMANN, LUCAS noorem (1624— u. 1667?)

Õppis arvatavasti Antverpenis oma isa juures. 1651/52. a. tunnistati gildi
meistriks.

49. Inglise ümbritsetud neitsi Maarja lapsega pilvedel. (A. van
Dycki järgi). Vaselõige. Pl. 29,8×21,6. ÜR 1263.

Plaadil all paremal: Dyck f.

Hollstein VI, 815.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Dyck, Anthonis van (1599—1641), flaami maalikunstnik.

Maarja. Vt. nr. 31.

HOLLANDI XVII SAJANDI GRAAFIKA

Madalmaade põhjapoolsed provintsid, saavutanud sõltumatuse Hispaaniast ja loonud Ühendatud Provintside Vabariigi, mida võimsaima provintsi järgi nimetati Hollandiks, panid aluse vabariiklikule korrale. Arenev tekstiilitööstus, laialdane merekaubandus ja asumaad soodustasid majandusliku jõukuse kasvu. Kultuuri arenguks olid Hollandis avarad võimalused, sest puudus feodaalne aadli ja katoliku kiriku surve. Praktilise tegevuse kaines õhkkonnas tugevnes ratsionalistlik maailmavaade. Usuelus hakkas valitsema reformeeritud kalvinistlik kirik, mis rõhutas lihtsust nii oma teenistuses kui ka kultushoonete kaunistamisel. Kujunenud olukord lõi soodsa pinna realistlikule kunstikäsitusele. Hollandi kunstnikud kujutasid julgelt ja lihtsalt tavalist inimest, tema igapäevast tegevust, ja kodumaist loodust. Esmakordselt hakkas kõlama lihtsa inimese teema, seda eriti jõuliselt F. Halsi, Rembrandti ja A. van Ostade teostes.

XVII sajandi teisel poolel tugevnes Hollandi vabariik. Juhtpositsioonile tõusis suurkodaanlus, kes hakkas jäljendama Prantsuse õukonna toredat ja peenusevat elulaadi. Sellega koos kaotas kunst demokraatliku aluse ja elutõe.

Nagu Flandrias nii arenes ka Hollandis, tänu paljudele andekatele maalijatele, kõige jõudsamalt maalikunst. Sellele kaasnes väga elav tegevus graafika alal, sest peale graveerijate tegelesid peaaegu kõik maalijad vähemal või suuremal määral ka must-valge-kunstiga. Erinevalt Flandriast, kus eelistati vase lõiget reprodutseerimiseks, hakati Hollandis üha enam kasutama oforti originaalteoste loomiseks. Seejuures kujunes hollandi graafika eripäraks olustikku, maastikku, linnavaadet või loomi kujutavate ofordilehtede ühendamine sarjadeks.

XVII sajandi kolmel esimesel aastakümnel püsis valitseval kohal veel vase lõige, mida rakendati põhiliselt reprodutseerimiseks. Omapäraseks vase lõike-meistriks oli Hendrick Goudt, kes põlvnes jõukast aadliperekonnast ja õppis kunsti asjaarmastajana. Ta siirdus enesetäiendamiseks Rooma, kus liikus kunstnike hulgas ja sõbrunes sakslase A. Elsheimeriga. Viletsuses elava maalikunstniku teoseid hakkas H. Goudt tutvustama vase lõike vahendusel. Kuna A. Elsheimer armastas maalida öiseid tõrviku- või küünlavalgel toimuvaid stseene, siis nende reprodutseerimiseks must-valges kujundas H. Goudt välja erilise tiheda joontevõrgu, mis andis sügavmusti pindu. Kuigi tema lehtedes on ülekaalus must toon, on valgus efektselt edasi antud ja detailid hästi märgatavad («Pögenemine Egiptusesse», A. Elsheimeri järgi, 1613). H. Goudti loomingust, mille moodustavad kuus lehte A. Elsheimeri järgi ja üks leht tema enda joonistuse järgi («Maastik koiduvalgel. Aurora», 1613), kuulub TRÜ Teaduslikule Raamatukogule viis teost.

H. Goudti laad mõjutas hollandi graveerijaid. Selle kõige ilmekamaks näiteks on Jan van de Velde «Jõuluöö» (P. de Molijni järgi, vase lõige).

Üheks oma aja tublimaks vasegraveerijaks oli Cornelis Visscher, arvuka Visscherite perekonna nimekaim esindaja, kelle tegevus langeb sajandi keskele. Tema originaallehtedest on kuulsamaid «Koogiküpsetaja» (vase lõige). C. Visscher reprodutseeris rohkesti kaasaegseid hollandi, kuid ka mineviku itaalia meistreid.

Reprodutseeriva vaselöikurina oli osav Cornelius Bloemaert, kes läks võõrsile ja lõpuks leidis tööpõllu Itaalias. Tema oskuslikku ja korrektset uuritsakäsitsust tunnistab P. P. Rubensi järgi tehtud leht «Meleagros toob Atalantele metssea pea». C. Bloemaerti eeskujuandvast osast kõnelevad viis ilusat gravüüri rahvatüüpidest, keda tundmatu meister on kopeerinud peegelpildis tema lehtedelt.

XVII sajandi teisel veerandil võitis hollandi graafikas esikoha ofort. Lihtsa ja kiire tehnilise menetluse tõttu muutus see eriti populaarseks maalijate hulgas. Ofordikunsti innustajaks Hollandis sai Rembrandt Harmensz van Rijn, kes kasutas väga sageli ofordinöefa oma mõttetulva väljendamiseks. Nii nagu tema ääretult rikas maalilooming, on ka tema graafika kõikehaarav — portreed, figuraalkompositsioonid, maastikud ja rahvatüübid. Rembrandti joon on hoogne, viirutus rahutu, ent a)ati omapäraselt valguse-varju mängu edasiandev («Inglise ilmumine karjastele», ofort, 1634). Rembrandti kiiret ja tabavat fikseerimisoskust näitavad väikesed pead, milles ta elavalt kujutab karjuvat meest.

Rembrandti graafilised tööd olid hinnatud juba tema eluajal ja võimaldasid talle sissetulekut elu teisel poolel, kui tema maale ei ostetud. Tema lehtede väärtus kasvas üha järgnenud aegadel. Seetõttu on neist tehtud rohkesti koopiaid. Samuti on tema töid kasutatud eeskujuna graafilise kunsti väljendusvõimaluste tundmaõppimisel ja käeokuse harjutamisel. Ajal, mil toimus ülikooli graafikakogu komplekteerimine, olid Rembrandti ofordid muutunud haruldusteks ja käibel oli juba väga palju koopiaid. See peegeldub ilmekalt ka TRÜ TR Rembrandti teoste kollektsioonis.

Rembrandt sisendas graafikaarmastust ka oma õpilastesse. Maalijad J. Boi ja J. Lievens kasutasid osavalt ofordinöela, olles seejuures meistri laadi kütkes. Üks viljakamaid õpilasi-ofortiste oli Jan Joris van Vliet, kes oskas hästi edasi anda Rembrandti joonistusi («Lugev naine», ofort) ning ka oma lehtedes kasutada õpetaja valguselahendust («Matemaatik», ofort). Küllaltki teravapilguliselt jälgis J. J. van Vliet käsitöölise olustikku sarjas «Kunstid ja käsitöö» (ofort, 1635).

Rembrandti kaasaegsetest oli tema laadist mõjustatud Philips Angel, kellelt on teada mõned ofordid, neist ainuke signeeritud ja dateeritud on «Täishabemega vanamehe rindportree» (ofort, kuivnõel, 1637). Vanemas kunstikirjanduses on see asetatud Rembrandti teoste hulka.

Hollandi maalile on iseloomulik igapäevase ümbruse ja tegevuse kujutamine. Olustikumaali väljapaistvaimaks meistriks oli Adriaen van Ostade, kes lõi ka hulga oforte. Tema originaallehti pole TRÜ TR graafikakogusse jõudnud, kuid ühte neist tutvustab tundmatu kunstniku peegelpildis koopia («Perekond», ofort). A. van Ostade laadi meenutavad tundmatu meistri kaks oforti talupoegadest.

Hollandi kunstnikud kujutasid väga meelsasti loomi. Kuulsamaid animaliste olid Paulus Potter ja Adriaen van de Velde, kes meie kogus on esindatud — esimene Marcus de Bye ja teine tundmatu kunstniku koopia kaudu. Kolmas nimekas loomade kujutaja oli Nicolaes Berchem, kes lühikest aega töötas Itaalias ja võttis seal omaks itaaliapäraseid karjusetüübid. Tema teoseid iseloo-

mustab päikesehelge ja õhuline atmosfäär, mida kunstnik saavutab kerge, nõtke joonekäsitlusega («Jõesst läbimine», ofort, 1655). N. Berchemi teosed leidsid rohkelt kopeerijaid, üks neist oli Dancker Danckerts («Jahimees hobuse seljas», ofort). N. Berchemi laadis töötas tema õpilane Karel Du Jardin, kes palju aastaid elas Itaalias. Tema loomingu paremiku kuuluvad kodumaa-aine- lised maastikud lihtsa stafaažiga («Kaks hobust adra juures», ofort, 1657).

Hollandi kunstis oli väga armastatud maa ja mere kujutamine. Varasemad peisažistid maalisid ja söövitasid lihtsaid motiive kodumaisest maastikust. Nime- kamatest marinistidest on raamatukogus kaks lehte Reinier Noomsit, kellele ta teosed töid lisanimeks Zeeman. Ta elustab merevaateid laevadega. Peene ofordinõela kergete, rahutute tõmmetega annab ta pilvise taeva ja lainetava veepinna («Merelahing», ofort).

Hollandi maastiku siiramaid kujutajaid oli Jacob van Ruisdael. Tema joonistatud Amsterdamis vaadetest tegi Abraham Bloteling ofordiseeria. Selle lihtsad motiivid Hollaridile iseloomulike tuuleveskite ja kanalitega paeluvad vahetu loodusefunnetusega. Sari kuulub A. Blotelingi teoste paremiku.

Hollandi lausmaa ja puudetukad võlusid Anthonis Waterloo, kes sageli lisis maastikule inimese igapäevastes toimetustes («Veski», ofort). Tema lehed on õrnalt söövitatud ja iselaadse pehme atmosfääri mõjuga. A. Waterloo laadile on lähedased Jan Hackaerti maastikud. Kunstnik teostas ainult kuus ofordi- plaati ja kahelt neist on olemas tõmmised ka raamatukogul.

Väga viljakas peisažist oli Allaert van Everdingen, kes viibis mõnda aega Rootsis ja arvatavasti ka Norras. Vaimustatud põhjamaisest karmist loodusest, hakkas A. van Everdingen komponeerima maastikke kaljudest, jõgedest, koske- dest, saavutades kohati küllalt usutava tõepära. Ta valib kitsaid looduslõike, mil- les sageli on ka inimene mingis tegevuses, ent ometi õhkub tema maastikest romantilist üksilduse- ja mahajäetusetunnet. A. v. Everdingeni ja A. Waterloo maastikud, koondatud paljudesse sarjadesse, olid väga hinnatud XIX sajandi algul romantismi peisažistide poolt.

Sajandi teisel poolel muutus maastikumaalis tooniandvaks Claude Lorrain, kelle ideaalmaastikud leidsid jälgendajaid kõikjal. Cl. Lorraini põhimõtete järgi- mist võib näha Jan Bothi lehes («Kaks hobueeslit», ofort), veelgi enam aga Herman van Swaneveldi maastikes, mis on fooniks stseenidele mütoloogiast või piiblist. Omal ajal olid ülistatud H. van Swaneveldi arhitektuurivaated Roo- mast, kuid ideaalmaastike kompositsioonireeglite liigne arvestamine kaotab neis naturiläheduse.

Ofordi kõrval oli Hollandi meistreil suuri teeneid metsotintotehnika arenda- misel. Selle tehnika võtsid esimestena kasutusele asjaarmastajad Ludwig von Siegen ja Pfalzi prints Rupprecht XVII sajandi keskel. Tutvunud hollandlase Walle- rant Vaillantiga, usaldas prints talle tehnilise menetluse saladuse, et leida abilist. W. Vaillant oligi esimene professionaalne kunstnik, kes rakendas metso- tintot oma ja teiste joonistuste edasiandmiseks. Tema metsotintokorn on küllalt jäme, kuid pehmete üleminekutega («Kaks talupoega», metsotintof). Metsotintot hakkas viljelema ka A. Bloteling, kes omapoolse uuendusena võttis kasu-

tusele kiigeraua, et saada plaadil ühtlasemat ja peenemat pinda. A. Bloteling tutvustas metsotintot ka Inglismaal, kus see saavutas õitsengu XVIII sajandil. Hollandis olid metsotintistidena tuntud veel Jan van S o m e r, Jan V e r k o l j e jt.

Hollandi graafika saavutas XVII sajandil meisterliku taseme ja laialdase leviku. Kuid juba sajandi lõpul algas allakäik ja XVIII sajandil oli graafika Hollandis täiesti hääbunud.

ANGEL, Philips (1616 — u. 1683)

Võeti 1639. a. Haarlemis gildi liikmeks ja töötas seal 1639.—1643. a. ning Leidenis 1644.—1645. a. 1646.—1665. a. viibis Bataavias ja Türgis. 1665. a. pöördus tagasi sünnilinna Middelburgi.

50. Täishabemega vanamehe rindportree. Ofort, kuivnõel. 1637. Pl. 5,5×5,2. ÜR 5080.

Joonises ülal vasakul: P Angel 1637

II plaadiseisund. H o l l s t e i n I.

Ostetud albumis 1808.—1837. a.

BERCHEM, Nicolaes (Claes) (1620—1683)

Algõpetuse sai maalijast isalt ja jätkas õpinguid Amsterdamis C. Moyaerti ning Haarlemis P. F. de Grebberi ja J. Wils'i juures. 1642. a. siirdus Itaaliasse, kust naasmise järel samal aastal võeti Haarlemi gildi liikmeks. 1677. a. asus Amsterdamis.

51. Jõest läbimine. Ofort. 1655. Pl. 26,5×20,8. ÜR 1369.

Joonises keskel (lehel karjuse käes): Berghe f.

II plaadiseisund. B a r t s c h V, 12; W e i g e l, Suppl. B 12; H o l l s t e i n I.

Saadud K. Morgensterni kogust.

BLOEMAERT, Cornelius (u. 1603 — p. 1684)

Õppis algul oma isa A. Bloemaerti juures maalimist, hiljem C. de Passe juhitud graveerimist. 1630. a. siirdus Pariisi, sealt edasi Rooma.

52. Meleagros toob Atalantele metssea pea. (P P Rubensi järgi). Vaselõige. J. 20,1×16. ÜR 1383.

Plaadil all vasakul: P P Rubens pinxit.; keskel: Atque ita, Sume I plaadiseisund. H o l l s t e i n II, (17)69.

R u b e n s, P P Vt. nr. 26.

Meleagros, kreeka mütoloogias Kalydoni kuninga Oineuse poeg. Jahiretkel tappis ta maad laastanud metssea ja kinkis selle pea neiu Atalantele, kes osava kütina oli esimesena looma haavanud.

BLOTELING [Blooteling], Abraham (1640—1690)

Õppis vasegraveerimist C. van Daleni juures Amsterdami. 1672.—1678. a. töötas Londonis. 1684. a. sai Hollandi valitsuselt privileegi gravüüride ja kaartide kirjastamiseks.

53.—58. Amsterdami vaated. (J. van Ruisdaeli järgi).

Sari 6 lehest. 1670.

1. Amsterdami vaade. Ofort. J. 15,2×21,2. ÜR 331.

Plaadil vasakul: A. Bloteling fecit. N. 14; paremal: Justus Danckerts exc. 1; keskel: AMSTEL-GESICHIES. door Jacobus van Ruisdael.

2. Veskid Blaeubrughi juures. Ofort. J. 15×21,2. ÜR 332. Repr. lk. 41.

Plaadil paremal: A. Blotelingh fecit. 2; vasakul: I. van Ruisdael invent; keskel: de Meulen by de Blaeubrugh

3. Blaeubrugh. Ofort. J. 15×21,1. ÜR 334.

Plaadil paremal: A. Bloteling fecit. 3; vasakul: I. van Ruisdael inv.; keskel: de Blaeubrugh

4. Jahisadam. Ofort. J. 15,1×21,1. ÜR 335.

Plaadil paremal: A. Blotelingh fecit. 4; vasakul: I. van Ruisdael invent.; keskel: de Jacht-haven.

5. St. Anthonise sadam. Ofort. J. 15,1×21,1. ÜR 333.

Plaadil paremal: A. Blotelingh fecit. 5; vasakul: I. van Ruisdael invent.; keskel: St. Anthonis Poort

6. Härra Huydecooperi maja tagantvaates. Ofort. J. 15×21. ÜR 336.

Plaadil paremal: A. Bloteling fecit 6; vasakul: I. van Ruisdael inv.; keskel: De Heer Huydecoopers Huis van achteren.

Nr. 53—58 III plaadiseisund. Hollstein II, 109—114.

Ostetud 1836. a. J. A. G. Weigelilt Leipzigit.

Ruisdael, Jacob van (1628/29—1682), hollandi maastikumaalija.

59. Lövid. (P. P. Rubensi järgi). Ofort. J. 12,4×17,4. ÜR 1207.

Plaadil paremal: A. Bloteling fecit.; vasakul: P P Rubens pinxit.; alumises nurgas paremal: 4

4. leht 4-lehelisest sarjast «Variae leonum icones a P P Rubens». III plaadiseisund. Hollstein II, 106.

Ostetud 1803.—1808. a.

Rubens, P. P. Vt. nr. 26.

60. Anne Killigrew. (A. Killigrew järgi). Metsotinto. Pl. 25,8×18,6. ÜR 570.

Plaadil paremal: A. Blooteling ex. Cum Privilegio.; vasakul: Anne Killigrew Pinxit.; keskel: Anne Killigrew

II plaadiseisund. Hollstein II, 176.

Killigrew, Anne (1660—1685), inglise luuletaja ja maalija.

13. A. Bloteling (J. van Ruisdaeli järgi): Veskid Blaeubrughi juures. Ofort. 1670.
Nr. 54.

61. Ceres. Metsotinto. 1676. Pl. 15,8×13,4. ÜR 153.
Plaadil paremal: ABlooteling f. et. ex. 1676; keskel: CERES.
H o l l s t e i n II, 225.
Ostetud 1803.—1808. a.

C e r e s, rooma mütoloogias põllutöö ja -viljade jumalanna.

BOTH, Jan (1618—1652)

Õppis algul klaasimaalijast isa, 1634. aastast A. Bloemaerti juures. Koos vend Adrianiga reisis Itaalias ja Prantsusmaal. 1641. a. asus tööle Utrechtis.

62. Kaks hobueeslit. (Rocca Aquatico Anacona juures). Ofort.
L. 26,1×20,2. ÜR 1270.
Joonises ülal vasakul: Both. fe. Matham ex.
4. leht 4-lehelisest Itaalia maastike sarjast. III plaadiseisund.
H o l l s t e i n III, 4.
Saadud K. Morgensterni kogust.

BYE, Marcus de (1639 — p. 1688)

Aastast 1658 õppis J. van der Doesi juures. 1664. a. võeti Haagis gildi liikmeks. Hiljem oli sõjaväeteenistuses.

63. Jaht metsseale. (P. Potteri järgi). Ofort. J. 15×20,7. ÜR 628.
Joonises all paremal: 3
3. leht 4-lehelisest sarjast «Jaht». B a r t s c h I, 59; H o l l s t e i n IV,
B 57—60.

P o t t e r, Paulus (1625—1654), hollandi looma- ja maastikumaalija.

DANCKERTS, Dancker (1633/34—1666)

Tegutses vasegraveerija ja kirjastajana Amsterdamis.

64. Maastik. (N. Berchemi järgi). Ofort. J. 19,3×29,8. ÜR 5300.
Joonises keskel (künkjal): C B e r c h e m Inventer. Dancker Dancerts fecit:
et excud:
Tiitelleht 4-lehelisest maastikesarjast. H u b e r — R o s t V, 7—10.
B e r c h e m, N. Vt. lk. 39.

65. Jahimees hobuse seljas. (N. Berchemi järgi). Ofort. J. 32,8×39,8.
ÜR 166.
Plaadil paremal: Dancker Danckerts fecit; vasakul: C B e r g h e m Pinxit;
keskel: Ex Formis Nicolai Visscher
2. leht 4-lehelisest sarjast. III plaadiseisund. H o l l s t e i n V. 28.
Ostetud 1801.—1808. a.

B e r c h e m, N. Vt. lk. 39.

DUJARDIN, Karel (1622—1678)

Õppis N. Berchemi juures. 1642.—1650. a. täiendas end Roomas ja tuli tagasi Amsterdami. 1650.—1652. a. elas Pariisis ja Lyonis. Töötas 1652.—1655. a. Amsterdamis, 1656. a. Haagis ja 1659.—1673. a. taas Amsterdamis. 1674. a. asus Itaaliasse.

- 66. Kaks hobust adra juures.** Ofort. 1657. Pl. 15,8×18,7. ÜR 5129.
Repr. lk. 44.
Joonises ülal vasakul: KD (monogramm) fec 1657
Plaadil all paremal: 25
II plaadiseisund. Bartsch I, 25; Hollstein VI, B 25.

EVERDINGEN, Allaert van (1621—1675)

Õppis Utrechtis R. Savery ja Haarlemis P. de Molijni juures maalimist. 1645.—1651. a. viibis Rootsis, arvatavasti ka Norras. 1651. a. töötas Amsterdamis.

- 67. Maastik puusilaga.** Ofort. Pl. (ovaal); 16,1×19,2. ÜR 2799.
Joonises all paremal: AVE
Algselt oli plaat ümmargune, hiljem lõigatud ovaalseks.
III plaadiseisund. Bartsch II, 4; Weigel, Suppl. B 4; Hollstein VI, B 4.
Saadud K. Morgensterni kogust.
- 68. Külake puude keskel.** Ofort. J. (ovaal): 7,3×6,1. ÜR 5108.
III plaadiseisund. Bartsch II, 1; Hollstein VI, B 1.
- 69. Külake jõekaldal.** Ofort. J. (ovaal): 6,2×7,3. ÜR 5107.
Joonises paremal: AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 2; Hollstein VI, Dut. 2, Drug. 2.
- 70. Kirik kõrgendikul.** Ofort. L. 7,1×10,1. ÜR 5101.
Joonises paremal (kaljul): AVE
IV plaadiseisund. Bartsch II, 16; Hollstein VI, Dut. 16, Drug. 15.
- 71. Ratsanik kivisillal.** Ofort. L. 6,4×11,2. ÜR 5104.
Joonises keskel (kivil): AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 22; Hollstein VI, Dut. 22, Drug. 21.
- 72. Hüft lagunenud taraga.** Ofort. Pl. 9,5×12,2. ÜR 5094.
Joonises paremal: AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 27; Hollstein VI, Dut. 27, Drug. 25.
- 73. Õlgkatusega hüft tagantvaafes.** Ofort. L. 10,1×12,8. ÜR 5116.
Joonises all vasakul: AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 30; Hollstein VI, Dut. 30, Drug. 29.
- 74. Suur kalju jõel.** Ofort. L. 10×12,9. ÜR 5117.
III plaadiseisund. Bartsch II, 31; Hollstein VI, Dut. 31, Drug. 31.

14. K. Dujardin: Kaks hobust adra juures. Ofort. 1657. Nr. 66.

- 75. Kaks randuvat paati.** Ofort. L. 10×12,5. ÜR 5115.
II plaadiseisund. Bartsch II, 32; Hollstein VI, Duf. 32, Drug. 32.
- 76. Lagunenud hüft.** Ofort. Pl. 9×13,3. ÜR 5098.
Joonises vasakul (kivil viltu): AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 38; Hollstein VI, Duf. 38, Drug. 38.
- 77. Mees lagunenud tara sissekäigu juures.** Ofort. Pl. 9,4×14. ÜR 5096.
Joonises vasakul (kivil): AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 39; Hollstein VI, Duf. 39, Drug. 39.
- 78. Kolm hütti kaljul.** Ofort. J. 9,4×13,3. ÜR 5106.
Joonises keskel (kivil): AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 41; Hollstein VI, Duf. 41, Drug. 41.
- 79. Seakari.** Ofort. L. 9,5×13,9. ÜR 5105.
Joonises paremal: AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 43; Hollstein VI, Duf. 43, Drug. 43.
- 80. Puusepp.** Ofort. L. 9,5×13,7. ÜR 5113.
Joonises paremal: AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 49; Hollstein VI, Duf. 49, Drug. 49.
- 81. Kandamiga mees ja kits purdel.** Ofort. L. 9,4×13,8. ÜR 5114.
Joonises paremal: A. VAN EVERDINGEN FE
IV plaadiseisund. Bartsch II, 51; Hollstein VI, Duf. 49, Drug. 49.
- 82. Paat ja kolm kiitse jõekaldal.** Ofort. L. 9,8×13,3. ÜR 5109.
Joonises vasakul: EVERDINGEN (mõlemad «N»-tähed vastupidiselt).
III plaadiseisund. Bartsch II, 52; Hollstein VI, Duf. 52, Drug. 52.
- 83. Kaks lotja jõel.** Ofort. L. 8×14,2. ÜR 5103.
Joonises keskel (kivil): AVE
IV plaadiseisund. Bartsch II, 58; Hollstein VI, Duf. 58, Drug. 58.
- 84. Kaks tühja lootsikut.** Ofort. L. 8×14,3. ÜR 5111.
Joonises keskel (kivil): AVE
IV plaadiseisund. Bartsch II, 60; Hollstein VI, Duf. 60, Drug. 60.
- 85.—86. Lootsik pilliroos.** Ofort. J. 7,8×14,1. ÜR 5095 ja 5112.
Joonises paremal: AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 61; Hollstein VI, Duf. 61, Drug. 61.
- 87. Teravatipuline kaljurahn jõekaldal.** Ofort. L. 7,8×14,1. ÜR 5100.
Joonises vasakul (kivil): AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 62; Hollstein VI, Duf. 62, Drug. 62.
- 88. Vesiveski mäejalamil.** Ofort. L. 7,9×14. ÜR 5102.
III plaadiseisund. Bartsch II, 64; Hollstein VI, Duf. 64, Drug. 64.
- 89. Vaadid ja prussid jõekaldal.** Ofort. L. 9,5×13,9. ÜR 5110.
Joonises vasakul: AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 65; Hollstein VI, Duf. 65, Drug. 65.

- 90. Paa! möranenud kalju juures.** Ofort. L. 9,5×13,7. ÜR 5118.
Joonises paremal (kaljul): AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 66; Hollstein VI, Duf. 66, Drug. 66.
- 91. Kolm meest ja pakikandja.** Ofort. L. 9,3×14,5. ÜR 5123.
Joonises paremal: AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 72; Hollstein VI, Duf. 72, Drug. 75.
- 92. Naine paadile järele vaatamas.** Ofort. Pl. 9,2×14,4. ÜR 5097.
Joonises vasakul: A. V. EVERDINGEN.
III plaadiseisund. Bartsch II, 75; Hollstein VI, Duf. 75, Drug. 76.
- 93. Oks vees.** Ofort. L. 9,9×15,5. ÜR 5126.
IV plaadiseisund. Bartsch II, 79. Hollstein VI, Duf. 79, Drug. 80.
- 94. Kirik orus.** Ofort. L. 11,9×15,4. ÜR 5119.
Joonises paremal: AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 84; Hollstein VI, Duf. 84, Drug. 88.
- 95. Kaks redelit.** Ofort. L. 12,3×15,7. ÜR 5127.
Joonises paremal: AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 90; Hollstein VI, Duf. 90, Drug. 92.
- 96. Karjane lambaga.** Ofort. L. 12×15,2. ÜR 5120.
Joonises vasakul: AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 91; Hollstein VI, Duf. 87, Drug. 91.
- 97. Kolm hütiti.** Ofort. L. 12,2×15,6. ÜR 5125.
Joonises vasakul: AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 94; Hollstein VI, Duf. 92, Drug. 94.
- 98.—101. Sari «Neli mineraalveeallikat Spas või Eidsvoldis Norras».**
- 1. Esimene allikas.** Ofort. L. 12,4×16,5. ÜR 5128.
Joonises vasakul (kaevumüüri): AVE
III plaadiseisund. Bartsch II, 95; Hollstein VI, Duf. 95, Drug. 98.
- 2. Teine allikas.** Ofort. L. 12,2×16,5. ÜR 5124.
Joonises paremal (puutüvel): Everdingen
III plaadiseisund. Bartsch II, 96; Hollstein VI, Duf. 96, Drug. 99.
- 3. Kolmas allikas.** Ofort. L. 12,7×16,9. ÜR 5122.
Joonises vasakul (kaevusokli): AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 97; Hollstein VI, Duf. 97, Drug. 100.
- 4. Neljas allikas.** Ofort. L. 12,6×16,7. ÜR 5121.
Joonises vasakul: AVE
II plaadiseisund. Bartsch II, 98; Hollstein VI, Duf. 98, Drug. 101.

Nr. 98—101 köidetud albumisse ÜR 5094—5128. Ostetud 1808.—1837. a.
S p a, kuurort Belgias, Liège'i provintsis.
E i d s v o l d, linn Norras.

GHEYN, Jacques li de (1565—1629)

Õppis klaasimaali oma isa juures Antwerpenis ja alates 1585. a. graveerimist
H. Goltziuse vaselõiketöökojas Haarlemis. 1594. a. siirdus Haagi ja sai seal
gildi liikmeks. 1622. a. viibis Londonis.

102.—113. Iisraeli rahva esiisad. (K. van Manderi järgi).

Sari 12 lehest. ÜR 5134—5145.

1. Ruuben. Vaselõige. J. 14,3×10,7.

Joonises all vasakul: AMandre. inue. Jacobus de geyn schulter;
paremal: J. Razet. excu

Plaadil: Crescere non poteris natorum maxime RUBEN

1 Michel Colyn excudit

2. Leevi. Vaselõige. J. 14,3×10,7.

Joonises all vasakul: KMantere. inue. IDGeyn. fe.

Plaadil: Tu cum fratre LEVI 2

3. Siimeon. Vaselõige. J. 14,4×10,7.

Joonises all paremal: KMantere. inue. IDGeyn fe

Plaadil: Te quoq, te SIMEON 3

4. Juuda. Vaselõige. J. 14,4×10,7.

Joonises all vasakul: KMantere. inue.; paremal: IDGeyn. fe.

Plaadil: Non prius amiffes . JUDAE 4

5. Sebulon. Vaselõige. J. 14,4×10,7.

Joonises paremal: KMantere. in. IDGeyn. fe.

Plaadil: Sidonios portus ZABULOV 5

6. Isaskar. Vaselõige. J. 14,3×10,6.

Joonises keskel paremal: KMantere. in. IDGeyn. fe.

Plaadil: More asini ISASCHAR 6.

7. Taan. Vaselõige. J. 14,4×10,7

Joonises all vasakul: KMantere. inue. IDGeyn. fe

Plaadil: Jura dabit populis DAN 7.

8. Kaad. Vaselõige. J. 14,4×10,7.

Joonises all vasakul: KMantere. inue. IDGeyn. fe

Plaadil: Acria magnanimus . . . GADES 8

9. Aaser. Vaselõige. J. 14,4×10,7.

Joonises all vasakul: KMantere. inue. IDGeyn. fe

Plaadil: Annonam populis ASER 9

10. Navtali. Vaselõige. J. 14,3×10,6.

Joonises all vasakul: KMantere inue. IDGeyn. fe.

Plaadil: Ut celer NEPHTHALIS . . . 10

15. H. Goudt (A. Elsheimeri järgi): Tobias inglisa. Vaselõige. 1613. Nr. 115.

11. Joosep. Vaselõige. J. 14,3×10,7.

Joonises keskel vasakul: KMande. in; all vasakul: IDGeyn sculp.

Plaadil: Pulcher JOSEPHUS 11

12. Benjamin. Vaselõige. J. 14,3×10,7.

Joonises keskel paremal: KMandere. in IDGeyn. fe.

Plaadil: Ut lupus... BENIAMINUS 12

Mander, Karl van (1548—1606), hollandi maaliija, luuletaja ja kunstnike biograaf.

Israeli rahva suguharude esivanemateks peetakse Jakobi (vt. nr. 139) 12 poega.

GOLE, Jacob (1660 — u. 1737)

Töötas algul Pariisis, 1688. a. Amsterdams, mõnda aega arvatavasti Haarlemis.

114. Kristus ristil. (C. Le Bruni järgi). Metsotinto. Pl. 23,7×14,4. ÜR 1184.

Plaadil paremal: I. Gole Exc. cum Privil. Amstel.; vasakul: C. le Brun pinxit.; keskel: Le Sauuer meurf

Saadud K. Morgensterni kogust.

Le Brun, Charles (1619—1690), prantsuse maaliija ja ornamendijoonistaja. Kristus. Vt. nr. 8—13.

GOUDT, Hendrick (1585—1630)

Õppis Utrechti ja täiendas end 1608.—1611. a. Roomas. 1611. a. võeti Utrechti gildi liikmeks.

115. Tobias ingligna [nn. Suur Tobias]. (A. Elsheimeri järgi). Vaselõige. 1613. J. 19,7×25,4. ÜR 1002. Repr. lk. 48.

Plaadil all: HGoudt A 1613; keskel: THOBIAS coeei sequitur Hollstein VIII, 2.

Ostetud 1803.—1808. a.

Elsheimer, Adam (1578—1610), saksa maalikunstnik ja graafik, töötas Itaalias.

Tobias. Vt. nr. 25.

116. Põgenemine Egiptusesse. (A. Elsheimeri järgi). Vaselõige. 1613. J. 29,2×39,8. ÜR 207.

Hollstein VIII, 3.

Ostetud 1804. a. C. C. H. Rost & Co-lt Leipzigs.

Elsheimer, A. Vt. nr. 115.

Kommenta ar. Vt. nr. 42.

117.—118. Ceres oma tüfart otsimas. (A. Elsheimeri järgi). Vaselöige. 1610. J. 28,9×23,5. ÜR 999 ja 1000.

Plaadil paremal: HGoudt sculpsit et discauit Romae 1610.; vasakul: AElsheimer pinxit.; keskel: Dum frugum genitrix
Hollstein VIII, 5.

Üks eksemplar ostetud 1803.—1808. a., teine saadud K. Morgensterni kogust.

Elsheimer, A. Vf. nr. 115.

Cere se (vf. nr. 61) tütre Proserpina röövis Pluto. Tüfart otsides palus Ceres talunaiselt juua ja muutis väikese poisi, kes teda välja naeris, sisalikuks.

119. Jupiter ja Mercurius Philemoni ja Baucise juures. (A. Elsheimeri järgi). Vaselöige. 1612. J. 16,2×21,6. ÜR 1001.

Plaadil all: HGoudt ; keskel: Juppiter atque Hermes

II plaadiseisund. Hollstein VIII, 6.

Ostetud 1803.—1808. a.

Elsheimer, A. Vf. nr. 115.

Philemon ja Baucis. Vf. nr. 34.

120. Maastik koiduvalgel. Aurora. Vaselöige. 1613. J. 12,6×16,8. ÜR 1003.

Plaadil all: 16 HGoudt 13; keskel: AURORA amabo noctim

II plaadiseisund. Hollstein VIII, 7.

Ostetud 1803.—1808. a.

HACKAERT, Jan (1629—1700)

Töötas Amsterdamis maali ja joonistajana. 1653.—1658. a. reisis Itaalias ja Šveitsis.

121.—122. Kaks lehte 6-leheisest maastikesarjast.

Linnavärv Gorkumis. Ofort. Pl. 20×22,3. ÜR 2787

Plaadil vasakul: Joannes Hackaert invent. et fecit.; paremal: Clement de Jonghe excud. Amst. 1.

1. leht. II plaadiseisund. Hollstein VIII, 1.

Gorkum (Gorinchem), kindlustatud linn Lõuna-Hollandis.

Viituvajunud puu. Ofort. Pl. 19,7×22,1. ÜR 2788.

Plaadil paremal: 4

4. leht. II plaadiseisund. Hollstein VIII, 4.

Nr. 121 ja 122 saadud K. Morgensterni kogust.

RAM, Jan (1647/48—1696)

Öppis R. de Hooghe juures. Tegutses Amsterdamis graveerija ja kirjastajana.

123. Mees gloobusega. Metsotinto. L. 26,1×18,5. ÜR 1201.

Joonises ülal vasakul: I. de Ram Exc.

16. Rembrandt H. van Rijn: Autoportree sulega sametbarefis. Ofort. 1638.
Nr. 124.

17. Rembrandt H. van Rijn: Ingi ilmumine karjastele. Ofort. 1634. Nr. 126.

REMBRANDT Harmensz van RIJN (1606—1669)

Õppis oletatavasti 1620.—1623. a. Leidenis J. van Swaneburghi, seejärel Amsterdamis P. Lastmanni juures. 1625. a. avas Leidenis ateljee, 1631/32. a. asus Amsterdami. 1656. a. kuulutati maksujõuetuks ja 1657.—1658. a. müüdi kogu vara oksjonil.

124. Autoportree sulega samefbaretis. Ofort. 1638. L. 12,4×10,3. ÜR 1395. Repr. lk. 51.

Joonises ülal vasakul: Rembrandt f 1638

Claussin, 20; Hollstein XVIII, B 20.

Ostetud 1803.—1808. a.

125. Autoportree effeõmmatud mütsiga. Ofort. U. 1631. Pl. 5×4,3. ÜR 5079.

V plaadiseisund. Claussin, 28; Hollstein XVIII, B 319.

Ostetud albumis 1808.—1837. a.

126. Inglise ilmumine karjastele. Ofort. 1634. L. 25,7×21,8. ÜR 1409. Repr. lk. 52.

Joonises all paremal: Rembrandt f. (serv ära lõigatud).

III plaadiseisund. Claussin, 48; Hollstein XVIII, B 44.

Ostetud 1803.—1808. a.

K o m m e n t a a r. Vt. nr. 22.

127. Keisri pearaha. Ofort. U. 1635. L. 7,5×10,5. ÜR 4663. Repr. lk. 54.

II plaadiseisund. Claussin, 72; Hollstein XVIII, B 68.

Saadud annetuseks 1971. a. J. Esilonilt.

Uue Testamendi alusel tulid variserid Jeesus Kristuse (vt. nr. 8—13) juurde ja küsisid, kas peab maksma keisrile pearaha või mitte, näidates seejuures keisri pildiga denaari. Jeesus vastas, et tuleb anda keisrile, mis keisri oma, ja jumalale, mis jumala oma.

128. Maastik joonistajaga. Ofort. U. 1645. J. 13×20,6. ÜR 1403.

Claussin, 216; Hollstein XVIII, B 219.

Ostetud 1803.—1808. a.

129. Karjuv mees [kolmveerandpöördes vasakule]. Ofort. U. 1629/30. Pl. 3,9×3,4. ÜR 5077.

V plaadiseisund. Claussin, 296; Hollstein XVIII, B 300/V.

130. Karjuv mees karvamütsis. Ofort. U. 1629/30. Pl. 3,5×2,8. ÜR 5076.

III plaadiseisund. Claussin, 320; Hollstein XVIII, B 327.

131. Ema portree [kolmveerandpöördes paremale]. Ofort. 1628.

Pl. 6,6×6,4. ÜR 5082.

Joonises ülal paremal: RHL (monogramm) 1628 (number «2» vastupidiselt).

II plaadiseisund. Claussin, 343; Hollstein XVIII, B 354.

Nr. 129—131 ostetud albumis 1808.—1837. a.

18. Rembrandt H. van Rijn: Keisri pearaha. Ofort. Ü. 1635. Nr. 127.

132. Kristus haigeid terveks tegemas. Sajakuldna leht. Detail. (W. Baillie poolt retušitud). Ofort, kuivnõel. U. 1642—46.
Pl. 28,1×19,8. ÜR 4366. Repr. lk. 57.
V plaadiseisund. Claussin, 78; Hollstein XVIII, B 74.

Rembrandti poolt tehtud muudatustega on teada kolm plaadiseisundit. XVIII sajandil sattus plaat inglise amatööri-afortisti William Baillie (1723—1792) kätte, kes plaadi retušimise järel trükkis vähesel arvul tõmmiseid. Oma uustrüki harulduse hoidmiseks lõikas ta plaadi neljaks tükiks ja tegi neilt tõmmiseid. TRÜ TR tõmmis on plaadi keskmiselt, kõige olulisemalt ja suuremalt tükilt. Hiljem W. Baillie ümardas plaadi ülemise ääre ja tegi muudatusi mõnedes figuurides.

REMBRANDTI teoste koopiad.

133. Autoportree suure karvamütsiga. (Vastupidi). Ofort. J. 9,1×7,9.
ÜR 1417.
Joonises ülal paremal: Rembrandt f.
Hollstein XVIII, B 16, koopia 1.

134. Autoportree sulega mütsis. (Vastupidi). Ofort. L. 9,7×7,9.
ÜR 1396.
Hollstein XVIII, B 23, koopia 5 (erinevus formaadis).
Ostetud 1803.—1808. a.

135. Autoportree karvamütsiga. (Vastupidi). Ofort. Pl. 6,2×5,3.
ÜR 5076.
Hollstein XVIII, B 24, koopia 2.

136. Naerev autoportree mütsiga. (Vastupidi). Ofort. Pl. 5,4×4,8.
ÜR 5084.
Hollstein XVIII, B 316, koopia 3.
Nr. 135 ja 136 ostetud albumis 1808.—1837. a.

137. Aabraham saadab ära Hagari ja Ismaeli. Ofort. L. 12,8×10,2.
ÜR 1397.
Hollstein XVIII, B 30, koopia 9 (?).
Ostetud 1803.—1808. a.

Aabraham (Abram), piibli järgi heebrealaste ja araablaste esiisa. Hagar oli Aabrami liignaine, kellega tal oli poeg Ismael. Oma naise Saara nõudmisel ajas Aabraham Hagari ja Ismaeli majast välja.

138. Aabraham ja lisak. (Vastupidi). Ofort. J. (ovaal): 13,4×10.
ÜR 1420.
Joonises all keskel: Rembrandt fe
Hollstein XVIII, B 34, koopia 2.
Ostetud 1823. a. J. A. G. Weigelilt Leipzigin.

Iisak, Vanas Testamendis üks israeli rahva esiisaid, Aabrahami (vt. nr. 137) ja Saara poeg. Aabrahami usu katsumiseks käskis Jehoova tal ohverdada oma poeg. Kui Aabraham oli asetanud lisaku tuleriidale ja tõstnud noa, keelas Jehoova teda inglü kaudu.

139. Jakob võtab vastu Joosepi kuue. (Vastupidi). Ofort. J. 10,3×8. ÜR 1415.

Joonises all keskel (vastupidi): Rembrand fec
Hollstein XVIII, B 38, koopia 7.

Jakob, Vanas Testamendis lisaku (vt. nr. 138) poeg. Tema armsaim laps oli **Joosep**, kelle kadedad vennad müüsid Egiptuse kaupmeestele orjaks. Isale saatsid vennad Joosepi kuue, mis oli kastetud verre, ja teatasid, et kiskja oli poisi maha murdnud.

140. Ingel lahkub Tobiasi perekonnast. (Vastupidi). Ofort. Pl. 10,2×16,6. ÜR 1414.

Joonises all keskel: Rembrand. fec. 1634.
Hollstein XVIII, B 43, koopia 2. (Erinevus selles, et koopia 2 on signatuurita, ÜR 1414 on signatuuriga).

Tobias. Vt. nr. 25.

141. Pögenemine Egiptusesse. Ofort. J. 12,5×10,6. ÜR 1418.

Plaadil vasakul: Rembrandt in
Hollstein XVIII, B 53. (Nimetatud koopiad on kõik vastupidised).

Kommentaari. Vt. nr. 42.

142. Kristus ristil. (Vastupidi). Ofort. J. 9,4×6,7. ÜR 1419.

Joonises ülal vasakul: Rembrand. fec. 1631. (Number «6» vastupidi).
Hollstein XVIII, B 80, koopia 3. (Erinevus selles, et koopia 3 on signatuurita, ÜR 1419 on signatuuriga).

Kristus. Vt. nr. 8—13.

143. Halastaja Samaaria mees. Ofort. L. 24,3×20,2. ÜR. 1408.

Hollstein XVIII, B 90, koopia 1 (?).
Ostetud 1803.—1808. a.

Halastaja Samaaria mees (Uues Testamendis) leidis teelt röövlite rünnatud mehe, viis ta võõrastemajja ja laskis teda omal kulul ravida.

144. Rotipüüdja. Detail. (Vastupidi). Ofort. J. 3,6×3. ÜR 5075.

Joonises keskel: R 1630
Hollstein XVIII, B 121, koopia 10.
Ostetud albumis 1808.—1837. a.

145. Pannkoogiküpsetaja. (Vastupidi). Ofort. J. 10,2×7,8. ÜR 1413.

Joonises paremal: Rembrandt fec.
Hollstein XVIII, B 124, koopia 3. (Erinevus selles, et koopia 3 on signatuurita, ÜR 1413 on signatuuriga).

19. Rembrandt H. van Rijn (W. Baillie retušitud): Kristus haigeid terveks tege-
mas. Sajakuldna leht. Detail. Ofort, kuivnõel. U. 1642—46. Nr. 132.

- 146. Talupõeg, käed seljal.** (Vastupidi). Ofort. Pl. 6×4,9. ÜR 5092.
Hollstein XVIII, B 135, koopia 4.
- 147. Vanamees selgvaates.** (Vastupidi). Ofort. Pl. 7,5×4,8.
ÜR 5091.
Hollstein XVIII, B 143, koopia 2.
Nr. 146 ja 147 ostetud albumis 1808.—1837. a.
- 148. Kerjuse perekond majauksel.** Ofort. Pl. 17,8×14. ÜR 1393.
Joonises vasakul: Rembrandt. in.
Hollstein XVIII, B 176, koopiad 1—3. (Erinevus signatuuri ja mõõtmete poolest).
Ostetud 1803.—1808. a.
- 149. Mahavaatav vanamees.** Ofort. Pl. 7,2×6,4. ÜR 5089.
Hollstein XVIII, B 260, koopia 1. (Erinevus mõõtmetes).
- 150. Kunstniku ema pearäiga.** (Vastupidi). Ofort. Pl. 4,6×4,8.
ÜR 5078.
Hollstein XVIII, B 351, koopia 3.
Nr. 149 ja 150 ostetud albumis 1808.—1837. a.

REMBRANDTI tundmatute õpilaste tööd

- 151. Groteskne mehepea kõrges mütsis [profiilis].** Ofort. Pl. (ülalt kaares): 3,8×2,5. ÜR 5074.
III plaadiseisund. Hollstein XVIII, B 326/III.
Rembrandti plaaf, mille tundmatu õpilane on üle töödelnud.
Ostetud albumis 1808.—1837. a.
- 152. Kүүntelõikaja.** Ofort. J. 12,3×9,5. ÜR 1398.
Hollstein XVIII, B 127.
- 153. Sulega turbanis vanamehe portree.** (Koopia). Ofort, kuivnõel.
Pl. 5,7×4,9. ÜR 5081.
Hollstein XVIII, BEI 37. (Erinevus mõõtmetes).
Ostetud albumis 1808.—1837. a.

ROGHMANN, Roelant (u. 1620—1686)

Töötas Amsterdamis, pärast 1640. a. siirdus Itaaliasse.

- 154.—156. Kolm teost 8-lehelisest Itaalia vaadete sarjast.**
Sammas. Ofort. Pl. 13×24,6. ÜR 5268.
Plaadil vasakul: Roelant Rogman fecit.; paremal: Zu Augspurg bey Melchior Küssel in der Kollergassen.; keskel: 1
1. leht. I plaadiseisund. Bartsch IV, 25—32.
Kaljurahan. Ofort. Pl. 13,2×24,9. ÜR 5269.
Plaadil keskel: 2
2. leht. I plaadiseisund. Bartsch IV, 25—32.

Korv puu all. Ofort. Pl. 13,4×16,8. ÜR 5270.
Plaadil keskel: 3
3. leht. I plaadiseisund. B a r t s c h IV. 25—32.
Nr. 154—156 ostetud albumisse köidetult 1803.—1808. a.

SÖMER, Jan van (1645—p. 1699)

Maalija ja metsotintist Amsterdamis.

157. Žanriline kompositsioon. (J. Lievensi järgi). Metsotinto. Pl. 33,9×25,3. ÜR 1256.

Plaadil paremal: J van Somer fecit; vasakul: Jan Liuens pinx.
Ostetud 1822. a. Tartus.

L i e v e n s, Jan (1607—1674), hollandi maalija ja graafik.

SWANEVELT, Herman van (u. 1600—1655)

Õppis arvatavasti G. Dou juures. 1623. a. siirdus Pariisi. 1629.—1638. a. töötas Roomas. 1639. a. asus Woerdenisse. 1644. a. läks uuesti Pariisi ja sai seal kuninga õukonnamaalija nimetuse. 1651. a. valiti Kuningliku Akadeemia liikmeks.

**158.—168. Kaheksa teost 12-lehelisest sarjast «Mümesugused vaa-
ted Roomast ja Rooma ümbrusest». 1653.**

Kardinal. Ofort. Pl. 18×27,5. ÜR 158.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit et excudit;
paremal: cum privilegio Regis

1. leht. I plaadiseisund. B a r t s c h II, 83; W e i g e l, Suppl. B 83.

Sama. Ofort. Pl. 17,8×27,5. ÜR 145.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit; paremal: cum
privilegio Regis; keskel: ä Paris chez Mondhare rue St. Jacques.
III plaadiseisund.

Amfiteatri varemed. Ofort. Pl. 17,9×27,9. ÜR 157.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit et excudit;
paremal: cum privilegio Regis

2. leht. I plaadiseisund. B a r t s c h II, 84; W e i g e l, Suppl. B 84.

Sama. Ofort. Pl. 17,7×27,9. ÜR 143.

Plaadil paremal: Herman van Suanevelt Inventor fecit; vasakul: cum
privilegio Regis
IV plaadiseisund.

20. H. van Swanevelt: Nümf Egeria grott. Ofort. 1653. Nr. 165.

Daam päevavarjuga. Ofort. Pl. 18×27,9. ÜR 147.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit

3. leht. IV plaadiseisund. Bartsch II, 85; Weigel, Suppl. B 85.

Tervitus. Ofort. Pl. 18,1×28. ÜR 146.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit

4. leht. IV plaadiseisund. Bartsch II, 86; Weigel, Suppl. B 86.

Hospital. Ofort. Pl. 18,6×28,3. ÜR 148.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit; paremal: cum privilegio Regis

5. leht. IV plaadiseisund. Bartsch II, 87; Weigel, Suppl. B 87.

Nümf Egeria groff. Ofort. Pl. 18,6×27,8. ÜR 156. Repr. lk. 60.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit et excudit; paremal: cum privilegio Regis

9. leht. I plaadiseisund. Bartsch II, 91; Weigel, Suppl. B 91.

Sama. Ofort. Pl. 18,6×28,2. ÜR 149.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit; paremal: cum privilegio Regis

IV plaadiseisund.

Egeria, vanarooma allika- ja sünnitusejumalanna. Oli kuningas Numa Pompiliuse abikaasa ja nõuandja. Pärast Numa Pompiliuse surma põgenes Diana juurde, kes muutis ta allikaks. Rooma lähedal Porta Capenas oli Egeria allikas.

Linnavärv. Ofort. Pl. 18,6×28,1. ÜR 144.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit; paremal: cum privilegio Regis; keskel: à Paris chez Mondhare rue St. Jacques.

10. leht. III plaadiseisund. Bartsch II, 92; Weigel, Suppl. B 92.

Leiva jagamine vaestele. Ofort. Pl. 18,6×28,1. ÜR 142.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit; paremal: cum privilegio Regis

11. leht. IV plaadiseisund. Bartsch II, 93; Weigel, Suppl. B 93.

ÜR 142—149 on ostetud 1822. a. J. A. G. Weigelilt Leipzigi; ÜR 156—158 saadud K. Morgensterni kogust.

169. Venus õpetab Adonisele küttimist. Ofort. 1654. J. 23,5×33,1. ÜR 163.

Plaadil keskel: Herman van Swanevelt fecit cum privilegio Regis 1654. 4; vasakul: AParis chez Vanheck; Venus exerse Adonis.

4. leht 6-lehelisest sarjast. III plaadiseisund. Bartsch II, 104;

W e i g e l, Suppl. B 104.
Saadud K. Morgensterni kogust.
170. Sama. Ofort. L. 23,2×32,8. ÜR 1269.
Servad lõigatud.

V e n u s, rooma mütoloogias algselt ilu ja õitsemise kehastis looduses, hiljem armastuse jumalanna. Õpetas A d o n i s e l e küttemiskunsti. Adonis on foiniikia vegetatsioonijumala kreekapärane nimi.

171.—173. Kolm teost 4-lehelisest sarjast «Patukahetsejad».

Magdaleena. Ofort. Pl. 24,8×32,9. ÜR 71.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit; paremal: AParis chez Vanheck cum privilegio Regis

1. leht. III plaadiseisund. B a r t s c h II, 107; W e i g e l, Suppl. B 107.

M a g d a l e e n a. Vt. nr. 17.

Püha Antonius — erak. Ofort. L. 20,8×32. ÜR 235.

Servad lõigatud. 2. leht. B a r t s c h II, 108; W e i g e l, Suppl. B 108.

Saadud K. Morgensterni kogust.

A n t o n i u s. Vt. nr. 16.

Püha Hieronymus. Ofort. Pl. 24,9×32,7. ÜR 70.

Plaadil vasakul: Herman van Suanevelt Inventor fecit; paremal: cum privilegio Regis

3. leht. IV plaadiseisund. B a r t s c h II, 109; W e i g e l, Suppl. B 109.

H i e r o n y m u s. Vt. nr. 3.

TUNDMATU KUNSTNIK

174. Rohtusööv vasikas. (A. van de Velde järgi. Vastupidi). Ofort.

J. 10,5×14,2. ÜR 1361.

Joonises vasakul (palgiotsal): Abrah v. Velde ad vivum delin

Plaadil paremal: 8.

V e l d e. Adriaen van de (1636—1672), hollandi maaliija, joonistaja ja ofortist.

175. Lamav kits. Ofort. Pl. 11,7×14,8. ÜR 1362.

Plaadil paremal: 8

176. Kolm veist. Ofort. J. 13,6×21. ÜR 1363.

Plaadil paremal: 2

177. Kolm veist ja lammas. Ofort. J. 14×21,6. ÜR 1364.

Plaadil paremal: 3

21. Tundmatu kunstnik: Interjäär talupoegade seltskonnaga. Ofort. Nr. 184.

178. Oinas nelja lamba ja kahe tallega. Ofort. J. 13,8×21,3. ÜR 1365.
Plaadil paremal: 10

179. Lamav hobune ja veis. Ofort. J. 8,3×13. ÜR 1366.

180. Põgenev hunt. Ofort. L. 7×12,5. ÜR 1367.

181. Koera pea. Ofort. L. 7,6×13,6. ÜR 1368.

Nr. 174—181 saadud K. Morgensterni kogust.

182. Karjane kolme veisega. Ofort. J. 14,5×19,5. ÜR 1370.

183. Interjäär joovate talupoegadega. Ofort. J. 18,2×22,9. ÜR 1371.

184. Interjäär talupoegade seltskonnaga. Ofort. J. 17,5×22,6.
ÜR 1372. Repr. lk. 63.

185. Poiss kulliga käel. (Vastupidine koopia C. Bloemaerti gravüürist H. Bloemaerti järgi). Vaselõige. L. 16×11,8. ÜR 1387.

Plaadil: Ick how den wl

Bloemaert, Hendrick (u. 1601—1672), hollandi maaliija. Bloemaert, C. vt. lk. 39.

186. Poiss linnupesaga. (Sama). Vaselõige. L. 15,9×11,3. ÜR 1388.

Plaadil: Doen ick dit nestken vant ...

187. Mees kanaga. (Sama). Vaselõige. L. 16,3×11,9. ÜR 1391.

Plaadil: Siet hoe den Ouden

188. Eit rahakotiga. (Vastupidine koopia C. Bloemaerti gravüürist G. van Honthorsti järgi). Vaselõige. L. 15,5×10,7. ÜR 1389.

Plaadil: Myn Beurs bemint gestreelt

Honthorst, Gerrit van (1590—1656), hollandi maaliija. Bloemaert, C. vt. lk. 39.

189. Eit laulmas. (Sama). Vaselõige. L. 16,1×11,4. ÜR 1390.

Plaadil: Die met myn sprodt

Nr. 185—189 kingitud K. Morgensterni poolt muuseumile 1821. a.

190. Perekond. (A. van Ostade järgi. Vastupidi). Ofort. L. 12,7×10,2.
ÜR 1416.

Joonises vasakul: 3. 1646

Saadud K. Morgensterni kogust.

Ostade, A. van. Vt. lk. 88.

191. Kerjused. Vaselõige. L. 20,9×16,2. ÜR 2388.

192. Laulev pingil istuv mees. Ofort. J. 14,9×12. ÜR 2511.

Plaadil: Auditus. .2

193. Toolil istuv mees. Ofort. J. 14,7×12. ÜR 2512.

Plaadil: Tactus 3

194. Karjane karjaga. Ofort. L. 8×11,7. ÜR 4665.

195. Karjased. Ofort. Pl. 9,7×12,1. ÜR 4666.

Nr. 194—195 saadud annetusega 1971. a. J. Esilonilt.

22. W. Vaillant: Kaks talupoega. Metsotinto. Nr. 196.

VAILLANT, Wallerant (1623—1677)

Õppis Antwerpenis E. Quellinuse juures maali. 1643. a. asus Amsterdami. 1647. a. võeti Middelburgis gildi liikmeks. Töötas portretistina Saksamaal ja Prantsusmaal. 1665. a. tuli tagasi Amsterdami. Oli esimene kunstnik, kes kasutas metsotintotehnikat.

196. Kaks talupoega. Metsotinto. Pl. 15,6×23,2. ÜR 1252. Repr. lk. 65.

Joonises keskel (lual): WVaillant fec. F. de Wit exc.

Ostetud 1822. a. Tartus.

197. Trompetimängija toob daamile kirja. (G. Terborchi järgi). Metsotinto. Pl. 39×30,3. ÜR 1253.

Plaadil vasakul: W. Vaillandt Excud.; paremal: Terburch Invent.; keskel: F. de Wit excudit.

Esimese variandi vastupidine autorikoopia. Nagler XIX, 112.

Saadud K. Morgensterni kogust.

Terborch, Gerard (1617—1681), hollandi maalija.

198. Seltskond. Metsotinto. Pl. 32,6×26,4. ÜR 1254.

Joonises vasakul: W. Vaillant fecit.; paremal: F. de Wit excudit

199. Taavet Koljati peaga. Metsotinto. Pl. 19,3×24,1. ÜR 1255.

Joonises vasakul: W. Vaillant fe. F. de Wit exc.

Nagler XIX, 54.

Taavet, Juuda, hiljem terve Palestiina kuningas u. aastail 1000—960 e. m. a. Noores eas surmas lingukiviga vilistite vägilase Koljati.

VALCK, Gerard (1651/52—1726)

Õppis A. Blotelingi juures, 1672.—1675/76. a. töötas õpetajaga koos Londonis.

200. Püha Maarja Magdaleena. (Tiziani järgi). Metsotinto. Pl. 25,7×18,2. ÜR 1250.

Plaadil paremal: G. Valck Exc.; vasakul: Titian Pinxit.; keskel: Santa Maria Magdalena

Tizian, õieti Tiziano Vecelli (1476/77—1576), itaalia maalikunstnik, Veneetsia koolkonna peameister.

Maarja Magdaleena. Vt. nr. 17.

VELDE, Jan van de (u. 1593—1641)

Õppis u. 1613.—1614. a. J. Mathami juures Haarlemis, kus 1614. a. võeti gildi liikmeks. 1641. a. asus Enkhuizenisse.

201. Jõuluöö. (P. de Molijni järgi). Vaselõige. J. 20,3×16,7. ÜR 1211. Repr. lk. 67.

Nagler XX, 46.

Ostetud 1803.—1808. a. fundmatu saksa vanameistri lehena.

Molijn, Pieter de (1595—1661), hollandi maastiku- ja žanrimaalija.

23. J. van de Velde (P. de Molijni järgi): Jõuluöö. Vaselõige. Nr. 201.

24. J. Verkolje: Vanamehe pea. Metsotinto. Nr. 202.

VERKOLJE, Jan (1650—1693)

Õppis maali J. Lievensi juures Amsterdamis. 1672. a. asus Delfti, kus võeti gildi liikmeks.

- 202. Vanamehe pea.** Metsotinto. Pl. 10,6×8,3. ÜR 1251. Repr. lk. 68.
Plaadil paremal: I. VK F.
III plaadiseisund. Nagler XX, 26.
Ostetud 1822. a. Tartus.

VISSCHER, Cornelis (u. 1619—1662)

Õppis arvatavasti P. Soutmani juures. 1653. a. võeti Haarlemi gildi liikmeks. Eriti hinnatud on tema oma joonistuste järgi tehtud gravüürid.

- 203. Koogiküsetaja.** Vaselõige. L. 42,6×34,3. ÜR 1259. Repr. lk. 70.
Joonises all keskel: Corn Visscher Inv. et sculp.; vasakul: Clemendt de Jonghe exc.

II plaadiseisund. Hequet, Visscher 14; Nagler XX, 144.
Ostetud 1803.—1808. a.

- 204. Mustlanna [Amm].** Vaselõige, ofort. J. 36,1×30,8. ÜR 1260.
Joonises ülal keskel: C. de Visscher fecit

Plaadil: Spondeo divitus pauper .
III plaadiseisund. Hequet, Visscher 17; Nagler XX, 147.
Ostetud 1823. a. J. A. G. Weigelilt Leipzgis.

- 205. Istuv kass [nn. Suur kass].** Vaselõige. Pl. 14×18,4. ÜR 1257.
Joonises vasakul (viltu): Corn. Visscher fecit

Plaadil keskel: CVisscher Excudit.
II plaadiseisund. Hequet, Visscher 51; Nagler XX, 179.
Ostetud 1823. a. J. A. G. Weigelilt Leipzgis.

VISSCHER, Jan de (u. 1630—p. 1692)

Eelmise vend. Graveeris enamikus oma joonistuste järgi, kuid reprodutseeris ka teiste teoseid. Andmed puudulikud.

- 206. Interjäär talupoegadega.** (A. van Ostade järgi). Ofort. Pl. 20,9×24,7. ÜR 1262.

Plaadil keskel: Joann de Visscher fecit.; vasakul: A. van Ostade pinxit; paremal: Justus Danckerts excudit.

II plaadiseisund. Nagler XX, 25.
Ostetud 1803.—1808. a.

Ostade, A. van. Vi. lk. 88.

- 207. Talupojad.** (A. Brouweri järgi). Ofort. Pl. 21,5×16,5. ÜR 1261.
Joonises all paremal: 1

Plaadil paremal: J. de Visscher fecit aqua forti; vasakul: A. Brower delin.; keskel: G. Valck excudit.; IMPLES OMNE ANIMAL

1. leht 4-lehelisest sarjast. II plaadiseisund. Nagler XX, 27.

Brouwer, Adriaen (1605/06—1638), flaami maalikunstnik.

25. C. Visscher: Koogiküsetaja. Vaselõige. Nr. 203.

VLIET, Jan Joris (Johann Georg) van (u. 1610—?)

Eluloolised andmed puudulikud. Töötas 1631.—1635. a. Rembrandti juures algul Leidenis, pärast Amsterdamis.

208. Lugev naine. (Rembrandti järgi). Ofort. L. 27,8×22,5. ÜR 2393.
Joonises ülal paremal: RH. van Rijn inventor, JG. van vliet fecit
C l a u s s i n, Suppl. 18.
Ostetud 1803.—1808. a.

R e m b r a n d t, Vt. lk. 53.

209. Idamaa vanamehe portree. (Rembrandti järgi). Ofort. Pl. 22,7×
18,7. ÜR 3481.
Joonises ülal vasakul: JGv. vliet fec.; paremal: RH inuenteor:
C l a u s s i n, Suppl. 20.
Saadud K. Morgensterni kogust.

R e m b r a n d t, Vt. lk. 53.

210. Nägemine (Filosoof). Ofort. 1634. L. 23,9×19,8. ÜR 2392.
Joonises keskel (raamatul): JG VAN. vliet fecit 1634
5. leht 5-lehelisest sarjast «Viis meelt». C l a u s s i n, Suppl. 31.
Ostetud 1803.—1808. a.

**211.—223. Kaksteist teost 18-lehelisest sarjast «Kunstid ja käsi-
töö». 1635.**

Skulptor. Ofort. Pl. 21×16,1. ÜR 2376.

Joonises vasakul: JG fe

1. leht.

Mürsepp. Ofort. L. 19,5×17,2. ÜR 2378 ja 2381.

4. leht.

Puusepp. Ofort. L. 19,7×16,5. ÜR 2383.

Joonises paremal: JG vliet fec

5. leht.

Korvipunuja. Ofort. L. 19,8×16,5. ÜR 2384.

Joonises all keskel: JG vliet fe

6. leht.

Plekksepp. Ofort. L. 21,2×16,4. ÜR 2377.

Joonises keskel vasakul: JG vliet fe.

8. leht.

Rätsep. Ofort. L. 19,7×16,5. ÜR 2382.

9. leht.

Kübarategija. Ofort. L. 21,3×16,6. ÜR 2375.

Joonises paremal: JG v vliet fe

12. leht.

Klaassepp. Ofort. L. 19,5×17,7. ÜR 2379.

13. leht.

Kalevipügaja. Ofort. Pl. 20,8×16. ÜR 2385.

14. leht.

Treial. Ofort. Pl. 21×16,2. ÜR 2386.

15. leht.

Pagar. Ofort. L. 20×16,4. ÜR 2380.

Joonises ülal paremal: JG v vliet fe 1635

16. leht.

Kangur. Ofort. Pl. 20,7×15,9. ÜR 2387.

Joonises ülal paremal: C. Dan .. (nurk rebitud) /C. Danckerts ex/.

18. leht.

li väljaanne. C l a u s s i n, Suppl. 32—49.

224. Matemaatik. Ofort. L. 17,6×13,1. ÜR 2391. Repr. lk. 73.

Joonises vasakul (raamatul): JG fe.

C l a u s s i n, Suppl. 50.

Ostetud 1803.—1808. a.

225. Hambaarst. Ofort. L. 15,1×13,5. ÜR 2390.

Joonises paremal: JG van vliet fecit.

C l a u s s i n, Suppl. 53.

226. Rändkaupmees. Ofort. L. 9,4×6,3. ÜR 2389.

Joonises ülal paremal: JG van vliet inu.

Sarjast «Mitmesugused vaesed inimesed ja kerjused».

C l a u s s i n, Suppl. 79.

Ostetud 1803.—1808. a.

WATERLOO, Anthonis (u. 1610—1690)

Eluloolised andmed lünklikud. 1643. a. sai Leeuwardeni kodanikuks, enne seda oli elanud Amsterdamis. Hiljem asus Utrechtis. Töötas lühikest aega Itaalias ja Saksamaal.

227. Kaluri kojutulek. Ofort. Pl. 9,5×14,2. ÜR 105.

Plaadil vasakul: Antonii Waterloo fecit et excudit

Joonises ülal vasakul: 1

1. leht 12-lehelisest sarjast. I plaadiseisund. B a r t s c h II, 7; W e i g e l, Suppl. B 7.

Saadud K. Morgensterni kogust.

228.—231. Neli teost 12-lehelisest sarjast.

Maja künkal. Ofort. Pl. 9,3×14,5. ÜR 107.

Joonises ülal vasakul: c

3. leht. IV plaadiseisund. B a r t s c h II, 23; W e i g e l, Suppl. B 23.

Kahe kaluri ärasõit. Ofort. Pl. 9,2×14,5. ÜR 104.

Joonises ülal vasakul: e

5. leht. IV plaadiseisund. B a r t s c h II, 25; W e i g e l, Suppl. B 25.

26. J. J. van Vliet: Matemaatik. Ofort. Nr. 224.

Rändur möödub kahest suurest puust. Ofort. Pl. 9,3×14,5. ÜR 108.

Joonises ülal vasakul: g

7. leht. IV plaadiseisund. *Bartsch* II, 27; *Weigel*, Suppl. B 27.

Neli meest kivisillal. Ofort. Pl. 9,4×14,4. ÜR 106.

Joonises ülal vasakul: m

12. leht. IV plaadiseisund. *Bartsch* II, 32; *Weigel*, Suppl. B 32.

Nr. 228—231 saadud K. Morgensterni kogust.

232.—304. Anthonis Waterloo maastike kogumik. Ofort. 43×27.

ÜR 5146—5218.

Tiifellehel: RECEUIL DES PAISAGES D'ANTOINE WATERLO
GRAVÉES PAR LUI MEME (horisontaalne joon) VERZAMELING VAN
LANDSCHAPPEN ALLE ZELFS GEINVENTEERD EN GE-EST DOOR
ANTONI WATERLO. Il väljaanne. *Dufuit*.

232.—237. Sari kuuest mütoloogiliste stseenidega maastikust.

1. Alpheios ja Arethusa. Ofort. Pl. 29,2×24,3.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo in. et f. 1

Alpheios, kreeka mütoloogias jõejumal, armus jöenümf *Arethusa* sse, kes põgenes tema eest Sürakuusasse.

2. Apollon ja Daphne. Ofort. Pl. 29,4×24,4.

Joonises all paremal (kivil): A. W. F.; ülal vasakul: Antoni Waterloo in. et f. 2

Apollon, kreeka mütoloogias Zeusi ja Leto poeg, Artemise kaksikvend, oli ennustamise jumal, kunstide kaitsja ja muusade isand. Armunud jahijumalanna Artemise kaaslasse *Daphnesse*, tahtis Apollon teda kinni püüda, *Daphne* isa *Peneios* muutis tütre aga loorberipuuks.

3. Mercurius ja Argus. Ofort. Pl. 29,1×24,4.

Joonises ülal vasakul: A. W. in. et f. 3

Argos (rooma mütoloogias *Argus*) oli sajasilmaline valvur *Hera* teenistuses, et valvata lod (vt. nr. 46). *Hermes* (rooma mütoloogias *Mercurius*, vt. nr. 34) surmas *Argose* ja tema silmad asetafi paabulinna sabasulgedele.

4. Paan ja Syrinx. Ofort. Pl. 29,4×24,4.

Joonises all paremal (vees): AWF; ülal vasakul: AW. in. et f. 4

Paan, kreeka mütoloogias *Hermese* ja puudehaldja poeg, karjuste, aasade ja metsade kaitsja. Jälifas nümf *Syrinxif*, kelle *Artemis* muutis pillirooks.

5. Venus ja Adonis. Ofort. Pl. 29,2×24,2.

Joonises ülal vasakul: A. W. in. et f. 5

Venus ja *Adonis*. Vt. nr. 170.

6. Adonise surm. Ofort. Pl. 29,2×24,3.

Joonises ülal vasakul: A. W. in. et f. 6

Adonise (vt. nr. 170) surmas jahil metssiga, kuid ta sai loa igal aastal kevadlillena maa peale tulla.

Bartsch II, 125—130; *Dufuit*, 125—130.

238.—242. Viis teost 6-lehelisest sarjast.

Veski. Ofort. Pl. 29,1×23,4.

Joonises all paremal: AWaterlo fecit.

1. leht. Bartsch II, 119; Dutuit, 119.

Koer jõe ääres joomas. Ofort. Pl. 29,1×23,4.

Joonises ülal vasakul: A. W. in. et. fe.

2. leht. Bartsch II, 120; Dutuit, 120.

Kaks rändurit metsasalus. Ofort. Pl. 29,2×23,5.

Joonises ülal vasakul: A. W. f.

5. leht. Bartsch II, 123; Dutuit, 123.

Väike küürakas. Ofort. Pl. 29,1×23,5.

Joonises all keskel: AW inventor et fecit.

3. leht. Bartsch II, 121; Dutuit, 121.

Purre üle oja. Ofort. Pl. 29,2×23,6.

Joonises all vasakul: AW fe

6. leht. Bartsch II, 124; Dutuit, 124.

243.—248. Sari kuuest lehest.

1. Suur pärn trahteri ees. Ofort. Pl. 23,7×29,3.

Plaadil vasakul: Anthonius Waterloo invenit et fecit.

Kõigil lehtedel plaadil paremal number 1—6.

2. Talunaine ja tüdruk purdel. Ofort. Pl. 23,4×29,6.

Plaadil vasakul: Antoni Waterloo fe. et jnv.

3. Metsatee. Ofort. Pl. 23,7×29,3.

Plaadil vasakul: Anthonius Waterloo invenit et fecit.

4. Talu vee ääres. Ofort. Pl. 23,7×29,2.

Plaadil vasakul: Anthonius Waterloo invenit et fecit.

5. Ratsanik tara juures. Ofort. Pl. 23,4×29,4.

Plaadil vasakul: Antonius Waterloo inventor et fecit.

6. Künkal magav karjus. Ofort. Pl. 23,5×29,4.

Plaadil vasakul: Antonius Waterloo inventor et fecit.

Bartsch II, 113—118; Dutuit, 113—118.

249.—254. Sari kuuest lehest.

1. Sissepääs metsa üle purde. Ofort. Pl. 22,5×29,2.

Plaadil paremal: Antoni Waterloo fe.

Kõigil lehtedel plaadil vasakul number 1—6.

2. Raiesmik metsas. Ofort. Pl. 22,2×28,9.

Plaadil paremal: Antoni Waterloo fe.

3. Mees ja naine jõest läbi sammumas. Ofort. Pl. 22,4×28,9.

Plaadil vasakul: Antoni Waterloo. fe.

4. Talupoeg labidaga. Ofort. Pl. 22,6×28,9.

Plaadil paremal: Antoni Waterloo fe.

5. Rändur metsas puhkamas. Ofort. Pl. 22,5×29.

Plaadil paremal: Antoni Waterloo fe.

6. Kaks meest süvendis. Ofort. Pl. 22,5×29.

Plaadil paremal: Antoni Waterloo fe.

Bartsch II, 107—112; Dufuit, 107—112.

255.—266. Sari kaheteistkümnest lehest.

1. Tara nelja puu vahel. Ofort. Pl. 9,4×14,4.

Joonises ülal paremal: Antoni Waterloo fe.; vasakul: A.

Järgnevatel lehtedel on märgitud ülal vasakul tähed b — m.

2. Kalmistu vee ääres. Ofort. Pl. 9,9×14.

3. Maja künkal. Ofort. Pl. 9,4×14,5. Vt. nr. 228.

4. Teravatipulise torniga kirik kütas mere kaldal. Ofort. Pl. 9,6×14,5.

5. Kahe kaluri ärasõit. Ofort. Pl. 9,4×14,4. Vt. nr. 229.

6. Kaks lehma parvel. Ofort. Pl. 9,5×14,4.

7. Rändur möödub kahest suurest puust. Ofort. Pl. 9,4×14,4. Vt. nr. 230.

8. Kari ja ratsanik sillal. Ofort. Pl. 9,6×14,1.

9. Väike küla. Ofort. Pl. 9,7×14,1.

Joonises ülal vasakul: A. Waterloo fe.

10. Kolm talupoega küla serval künkal. Ofort. Pl. 9,7×14.

11. Vahitorn müüril. Ofort. Pl. 9,2×14.

12. Neli meest kivisillal. Ofort. Pl. 9,5×14,3. Vt. nr. 231.

Bartsch II, 21—32; Dufuit, 21—32.

267.—272. Sari kuuest lehest.

1. Mees ja naine väikese silla juures. Ofort. Pl. 12,3×14,3.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo fe.

Kõigil lehtedel joonises ülal paremal täht a — f.

2. Rändur koeraga. Ofort. Pl. 12,6×14,1.

Joonises ülal vasakul: A. Waterloo fe.

3. Kolm poissi koertega. Ofort. Pl. 12,1×13,9.

Joonises all paremal: AW.

4. Metsaallee. Ofort. Pl. 12,1×14,1.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo fe.

5. Kaks ratsanikku. Ofort. Pl. 12×14,2.

Joonises ülal vasakul: A. Waterloo fe.

6. Kaks poissi haukuva koeraga. Ofort. Pl. 12,3×14.

Joonises ülal vasakul: A. Waterloo fe.

Bartsch II, 59—64; Dufuit, 59—64.

273.—278. Sari kuuest lehest.

1. Mees kandamiga. Ofort. Pl. 12,1×15,3.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo fe. et in.

Kõigil lehtedel joonises ülal paremal number 1—6.

2. Tee suure tamme kõrval. Ofort. Pl. 13,3×14,5.

Joonises ülal vasakul: A.W.f.

3. Kaks alleed. Ofort. Pl. 13,1×14,5.

Joonises ülal vasakul: AW. (monogramm).

4. Mees ja naine künkal. Ofort. Pl. 13,3×14,5.

Joonises ülal vasakul: AW (monogramm) ex.

5. Talupoeg laial teel. Ofort. Pl. 13,1×14,4.

6. Piimanaine. Ofort. Pl. 13,1×14,5.

Bartsch II, 65—70; Dutuit, 65—70.

279.—284. Sari kuuest lehest.

Trepiga kabel. Ofort. Pl. 12,6×14,8.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo in. et ex.

5. leht. Bartsch II, 51; Dutuit, 51.

Kaks üksiklast. Ofort. Pl. 12,6×14,5.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo fe. et in.

1. leht. Bartsch II, 47; Dutuit, 47.

Kaljuste kallastega jõgi. Ofort. Pl. 12,7×14,3.

Joonises ülal paremal: Antoni Waterloo in. et ex.

4. leht. Bartsch II, 50; Dutuit, 50.

Magaja tee ääres. Ofort. Pl. 12,9×14,5.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo fe. et in. et ex

3. leht. Bartsch II, 49; Dutuit, 49.

Eesliajaja. Ofort. Pl. 13×14.

Joonises ülal paremal: Antoni Waterloo fe. et in.

2. leht. Bartsch II, 48; Dutuit, 48.

Laudadest sild. Ofort. Pl. 12,5×14,2.

Joonises ülal paremal: Antoni Waterloo fe. et in.

6. leht. Bartsch II, 52; Dutuit, 52.

285.—290. Sari kuuest lehest.

1. Kaks rändurit metsas. Ofort. Pl. 11,5×14.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo. in. et f.; paremal: 1

2. Naine purdel. Ofort. Pl. 11,5×13,8.

Joonises ülal paremal: A.W.f.; vasakul: 2

3. Lambakari veest läbi minemas. Ofort. Pl. 11,5×14.

Joonises ülal vasakul: A. W. ex.; keskel: I. E. fe.; paremal: 3

Arvatakse, et A. Waterloo söövitas plaadi oma õpilase või mõne teise kunstniku joonistuse järgi.

4. Kaks poissi koeraga vee ääres. Ofort. Pl. 11,5×14.

Joonises ülal vasakul: A.W.f. 4

5. Kaks karjust puu all. Ofort. Pl. 11,7×14.

Joonises ülal paremal: AW.f. 5

Bartsch II, 33—37; Dufuit, 33—37.

6. Talumaja kuuvalgel. Ofort. Pl. 10,7×13,6.

Joonises ülal vasakul: AW. ex.; paremal: 6

Hilisemas väljaandes kuues leht «Puu» (Bartsch II, 38) on asendatud lehega «Talumaja kuuvalgel».

Bartsch II, 39; Dufuit, 39.

291.—296. Sari kuuest lehest.

Rändur metsa ääres. Ofort. Pl. 11,7×14,4.

Joonises all paremal: AW.F.

1. leht. Bartsch II, 53; Dufuit, 53.

Viltukasvanud puu. Ofort. Pl. 12,8×13,9.

Joonises all paremal (vees): AW.F.

6. leht. Bartsch II, 58; Dufuit, 58.

Sissepääs taraga piiratud metsa. Ofort. Pl. 12,9×14,6.

Joonises all vasakul (vees): AW.F.

3. leht. Bartsch II, 55; Dufuit, 55.

Kaks meest fara juures. Ofort. Pl. 12,8×14.

Plaadil vasakul: AW.F.

4. leht. Bartsch II, 56; Dufuit, 56.

Mets jõe ääres. Ofort. Pl. 12,8×13,9.

Plaadil vasakul: Antoni Waterloo jn. et fe.

5. leht. Bartsch II, 57; Dufuit, 57.

Puudest ümbritsetud maja jõe kaldal. Ofort. Pl. 12,9×14,2.

Plaadil vasakul: AW.F.

2. leht. Bartsch II, 54; Dufuit, 54.

Lehed on nummerdamata; sarjaks ühendatud A. Bartschi poolt.

297.—300. Sari neljast lehest.

1. Ava kaljus. Ofort. Pl. 10,3×12.

Joonises ülal vasakul: AW.F.; paremal: 1

2. Erakla. Ofort. Pl. 10,2×11,9.

Joonises ülal vasakul: AWf.; paremal: 2

3. Väike juga. Ofort. Pl. 10,2×11,9.

Joonises ülal vasakul: AW.f.; paremal: 3

4. Väike käänuline puusild. Ofort. Pl. 10,2×11,9.

Joonises ülal vasakul: A.W.f.

Bartsch II, 3—6; Dufuit, 3—6.

301.—304. Neli lehte 6-lehelisest sarjast.

Kaks teed jõe äärde. Ofort. Pl. 12,3×20,5.

Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo. f.

1. leht. Bartsch II, 89; Dutuit, 89.

Linnavaade Hollandist. Ofort. Pl. 12×21.

Joonises ülal vasakul: AW. ex.

2. leht. Bartsch II, 90; Dutuit, 90.

Kujutatud on Reeneni linna.

Küla orus. Ofort. Pl. 12,1×20,8.

Joonises ülal vasakul: AW. ex.

5. leht. Bartsch II, 93; Dutuit, 93.

Küla kanali ääres. Ofort. Pl. 12,2×20,8.

Joonises ülal vasakul: AW ex.

3. leht. Bartsch II, 91; Dutuit, 91.

305. Ava kaljus. Ofort. L. 10,3×12. ÜR 5239.

Joonises ülal vasakul: A.W.F R. & I. Ottens ex.; paremal: 1

306. Erakla. Ofort. L. 10,2×11,8. ÜR 5236.

Joonises ülal vasakul: AWf.; paremal: 2

Vt. nr. 297—300. III plaadiseisund. Bartsch II, 3 ja 4; Dutuit, 3 ja 4.

307. Vanker Scheveningeni teel. Ofort. L. 9,1×13,8. ÜR 5237.

Joonises ülal vasakul: 9

9. leht 12-lehelisest sarjast. II plaadiseisund.

Bartsch II, 7—18; Dutuit, 7—18.

Scheveningen, mereturort Hollandis.

308. Teravatipulise torniga kirik külas mere kaldal. Ofort. L. 9,3×14,5.
ÜR 5235.

Joonises ülal vasakul: d

Vt. nr. 255—266. IV plaadiseisund. Bartsch, II, 21—32; Dutuit, 21—32.

309. Puudest ümbritsetud maja jõe kaldal. Ofort. J. 12,5×14.
ÜR 5243.

Plaadil vasakul: AW.F.

II plaadiseisund. Bartsch II, 54; Dutuit, 54.

310. Kaks meest tara juures. Ofort. J. 12,2×13,5. ÜR 5241.

Plaadil vasakul: AW.F.

III plaadiseisund. Bartsch II, 56; Dutuit, 56.

- 311. Mets jõe ääres.** Ofort. J. 12,2×13,5. ÜR 5244.
 Plaadil vasakul: Antoni Waterloo in et fe
 IV plaadiseisund. Bartsch II, 57; Dutuit, 57.
- 312. Viltukasvanud puu.** Ofort. J. 12,6×13,7 ÜR 5242.
 Joonises all paremal (vees): AW.F
 II plaadiseisund. Bartsch II, 58; Dutuit, 58.
 Vt. nr. 291—296.
- 313. Metsaallee.** Ofort. L. 12,1×14. ÜR 5233.
 Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo fe.; paremal: d
 I plaadiseisund. Bartsch II, 62; Dutuit, 62.
 Vt. nr. 267—272.
- 314. Tee suure tamme kõrval.** Ofort. J. 13,2×14,5. ÜR 5240.
 Joonises ülal vasakul: A.W.f.; paremal: 2
 III plaadiseisund. Bartsch II, 66; Dutuit, 66.
- 315. Piimanaine.** Ofort. L. 13,2×14,5. ÜR 5238.
 Joonises ülal paremal: 6
 III plaadiseisund. Bartsch II, 70; Dutuit, 70.
 Vt. nr. 273—278.
- 316.—318. Kolm teost 6-lehelisest sarjast.**
Neli suurt puud. Ofort. L. 13,3×16,7. ÜR 5231.
 Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo fe. et ex.
 1. leht. I plaadiseisund. Bartsch II, 83; Dutuit, 83.
Pardikütt. Ofort. J. 13,6×16,6. ÜR 5232.
 2. leht. I plaadiseisund. Bartsch II, 84; Dutuit, 84.
Puhkav perekond. Ofort. J. 13,6×16,6. ÜR 5234.
 Joonises ülal vasakul: A. Waterloo fe.
 6. leht. I plaadiseisund. Bartsch II, 88; Dutuit, 88.
 Lehed on haruldased, sest plaadid on kaotsi läinud.
- 319. Kaks teed jõe äärde.** Ofort. J. 12,2×20,5. ÜR 5228.
 Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo. f.
 II plaadiseisund. Bartsch II, 89; Dutuit, 89.
- 320. Küla kanali ääres.** Ofort. J. 11,7×20,9. ÜR 5229.
 Joonises ülal vasakul: AW ex.
 II plaadiseisund. Bartsch II, 91; Dutuit, 91.
- 321. Küla künkal.** Ofort. J. 12,2×20,6. ÜR 5230.
 Joonises ülal vasakul: Antoni Waterloo. f.
 4. leht sarjast. II plaadiseisund. Bartsch II, 92; Dutuit, 92.
 Vt. nr. 301—304.

322. Kaks kivisilda. Ofort. J. 15,5×20,8. ÜR 5227.
7. leht 12-lehelisest sarjast. I plaadiseisund. Bartsch II, 101;
Dufuit, 101.
Leht on haruldane, sest plaat on kaotsi läinud.

323. Veski. Ofort. J. 28,3×23,2. ÜR 5226.
Joonises all paremal: AWaterlo fecit.
II plaadiseisund. Bartsch II, 119; Dufuit, 119.

324. Ema lastega puhkamas. Ofort. J. 28,8×23,3. ÜR 5219.
Joonises all paremal: AW. f.
4. leht. II plaadiseisund. Bartsch II, 122; Dufuit, 122.

325. Kaks rändurit puhkamas metsasalus. Ofort. L. 28,8×23,2.
ÜR 5221.
Joonises ülal vasakul: A. W. f.
I plaadiseisund. Bartsch II, 123; Dufuit, 123.

326. Purre üle oja. Ofort. J. 28,3×23,2. ÜR 5225.
Joonises all vasakul (vees): AW. fe.
II plaadiseisund. Bartsch II, 124; Dufuit, 124.
Vt. nr. 238—242.

**327.—330. Neli teost 6-lehelisest maastikesarjast Vana Testamendi
stseenidega.**

Hagari lahkumine. Ofort. J. 28,8×24,9. ÜR 5222.

Joonises all paremal: A.W. f. in.
1. leht. II plaadiseisund. Bartsch II, 131; Dufuit, 131.

Hagar. Vt. nr. 137.

Ingel Hagarit lohutamas. Ofort. J. 28,8×24,8. ÜR 5224.

Joonises all paremal: A.W.f. et in
2. leht. II plaadiseisund. Bartsch II, 132; Dufuit, 132.

Hagar. Vt. nr. 137.

Noor Tobias ingluga. Ofort. L. 29×25. ÜR 5220.

Joonises all vasakul: A.W.f. et in
4. leht. II plaadiseisund. Bartsch II, 134; Dufuit, 134.

Tobias. Vt. nr. 25.

Elias kõrbes. Ofort. L. 29,2×25. ÜR 5223.

Joonises all vasakul: A.W.f. et in.
6. leht. II plaadiseisund. Bartsch II, 136; Dufuit, 136.

Elias, Iisraeli prohvet IX saj. e.m.a.

Nr. 305—330 on kleebitud albumisse (ÜR 5219—5244), mis on
ostetud 1803.—1808. a.

ZAAL, J.

Töötas vasegraveerijana Hollandis XVII saj. 2. poolel. Eluloolised andmed puuduvad.

331. Suur metsseajaht. (F Snydersi järgi). Ofort. J. 43,6×67,1. ÜR 1557.

Plaadil paremal: J. Zaal delin. et, Fecit.; vasakul: F. Snyders pinxit.; keskel: G Valck Excudit.

II plaadiseisund. N a g l e r XXII.

Ostetud 1803.—1808. a.

S n y d e r s, Frans (1579—1657), flaami looma- ja natüürmordimaalija.

ZEEMAN, õieti NOOMS, Reinier (u. 1623—1668)

Töötas maalijana ja ofortistina Amsterdamis. Oli viibinud Pariisis, Londonis, Põhja-Aafrikas ja arvatavasti ka Berliinis.

**332.—333. Kaks teost 8-lehelisest sarjast «Mitmesugused mere-
lahingud».**

Merelahing. Ofort. Pl. 17,6×25,9. ÜR 591.

Joonises vasakul (lipul): Seeman; paremal: 3

3. leht. Proovitõmmis (?). B a r t s c h V. 101; W e i g e l, Suppl. B 101.

Merelahing. Ofort. Pl. 17,6×25,9. ÜR 592.

Joonises paremal: 4

4. leht. Proovitõmmis (?). B a r t s c h V. 102; W e i g e l, Suppl. B 102.

Nr. 332—333 ostetud 1803.—1808. a.

27. J. Hackaert: Maastik. Tušš. Nr. 338.

HOLLANDI XVII SAJANDI JOONISTUSED

TRÜ Teadusliku Raamatukogu joonistustekogu ei ole suur. Madalmaade joonistust esindavad selles XVII sajandi hollandi kunstnike lehed. Enamik neist kunstnikest tegutses maali alal ja osa meie kogus leiduvaist joonistustest võivad olla ettevalmistavad kavandid suurematele teostele, osa on aga lõpetatud joonistused.

Hollandi olustikumaalis oli üks väljapaistvamaid meistreid Adriaen van Ostaede. Tema sule- ja pintslijoonistus «Steen talutoas» avab killukese talupojaelust, mis oli kunstniku lemmikaineks. Joonistuses ilmneb A. van Ostaedele iseloomulik pisut karikeriiv laad, seejuures on tema tegelased elavalt iseloomustatud. Joonistuses paalub oskuslik valgusejaotus.

Evert Rijnvisch, kelle allkirja kannab «Külavaade Madalmaalt» (1653), on vähetuntud maastikumaalija. Sooja pruunis toonis külavaade on hollandi peisažistidele tüüpilises detaile rõhutavas laadis, seejuures aga väga meeleolukas. Allaert van Everdingeni ja Jan Hackaerti joonistused on motiividel lähedased nende gravüüridele, kuid pehmed pintsliõmbed loovad neis lüürilisema ja looduslähedasema meeleolu. Pieter de Holsteijn vanema sulejoonistuse «Maastik kodulindudega» peen viirutus ja stiliseeriv lähenemine meenutavad madalmaade eelmise sajandi kunstnike laadi.

Suurema maaliteose ettevalmistavaks kavandiks võib lugeda Pieter Fransz de Grebberei «Kristus äratab Laatsaruse», sest kunstnik tegutses edukalt figuraalkompositsiooni- ja portreemaali vallas. Samuti on Govaert Flincki musta ja valge kriidiga kergelt ja kiirelt visandatud «Lamburineiu» ilmselt seotud lamburineiu kujutavate maalidega, mida kunstnik teostas 1636. ja 1641. a. Anthonie Palamedeze «Vahituba» võib moodustada ühe lüli loomeprotsessis, sest temalt on teada samateemalisi maale.

Skulptuurikavandiks võib pidada Adriaen de Vriesi joonistust «Herakles Kerberosega». A. de Vries oli õppinud Firenze skulptuuri ning itaalia koolkonna dünaamiline kompositsioon ja skulptuurile omane modelleeriv, üldistav vorm kajastuvad joonistuses. Skulptori kohta on teada, et ta tegi Augsburgis kaks dekoratiivkaevu, üks neist kujutas Heraklest.

TRÜ Teaduslikule Raamatukogule kuuluvad joonistused vajavad veel täiendavat uurimist ning võrdlemist Lääne-Euroopa kunstimuuseumides ja graafikakabinetides säilitatavate Hollandi XVII sajandi meistrite joonistustega. Edaspidises töös avaneb võimalus ka paberi ja pigmendi analüüsiks.

28. P. de Holsteijn vanem: Maastik kodulindudega. Tušš. Nr. 339.

DUJARDIN, Karel. Vt. lk. 43.

334. Istuv mees raamatuga. Pintslijoonistus, tušš, valge quašš. L. 15,2×11,5. ÜR 3559.

Aluspaberil keskel: DuJardin.

Ostetud G. Schulzi poolt 1831. a. W. Tischbeini pärandist Napolis.

EVERDIHGEN, Allaert van. Vt. lk. 43.

335. Maastik puude ja teekäijatega. Must kriit, laveeritud tušiga. 1655. L. 14,6×19,5. ÜR 3578.

Joonises all keskel: AE 1655

FLINCK, Govaert (1615—1660)

Õppis maalimist algul Leeuwardenis L. Jacobszi, hiljem Amsterdamis Rembrandti juures.

336. Lamburineiu. Kriit, sinine paber. L. 32,5×22,7. ÜR 3570.

Aluspaberil all paremal findiga: Govert Flinck eigen. Handt.

GREBBER, Pieter Franz de (u. 1600—1653)

Õppis oma isa ja H. Goltziuse juures. 1632. a. võeti meistrina vastu Haarlemi gildi.

337. Kristus äratab Laatsaruse. Sulejoonistus, tint. L. 28,6×43,2. ÜR 3623.

Joonises all vasakul: Pieter de Greber

Saadud K. Morgensterni kogust.

Laatsarus, Uues Testamendis Jeesus Kristuse (vt. 8—13) sõber, kes suri ja oli olnud neli päeva hauas, kui Kristus ta ellu äratas. Keskajal peeti Laatsarust haigete, eriti katkutõbiste kaitsepühakuks.

HACKAERT, Jan. Vt. lk. 50.

338. Maastik. Pintslijoonistus, tušš. L. 15,8×19,9. ÜR 3552. Repr. lk. 83.

Joonises all paremal: H. de

Ostetud G. Schulzi poolt 1831. a. W. Tischbeini pärandist Napolis.

HOLSTEIJN, Pieter de vanem (1580/90—1662)

Tegutses vasegraveerija, joonistaja ja klaasimaalijana Haarlemis. 1634. a. võeti gildi liikmeks.

339. Maastik kodulindudega. Sulejoonistus, tušš. L. 28,7×40,9. ÜR 3609. Repr. lk. 85.

Joonises ülal vasakul: P Holsteijn fe

Ostetud G. Schulzi poolt 1831. a. W. Tischbeini pärandist Napolis.

29. A. van Ostade: Steen falutoas, Bister, Nr. 340.

OSTADE, Adriaen Jansz van (1610—1684)

Õppis F Halsi juures Haarlemis. 1634. a. võeti gildi liikmeks.

340. Sfseen talutoas. Pintsli- ja sulejoonistus, bister. L. 19,3×23,6.
ÜR 3591. Repr. lk. 87.
Joonises paremal (uksel): A: v. Ostade fe
Ostetud G. Schulzi poolt 1831. a. W. Tischbeini pärandist Napolis.

PALAMEDESZ, Anthonie (1601—1673)

Õppis arvatavasti M. J. Miereveldi juures Delftis ja Frans ning Dirik Halsi juures Haarlemis. 1621. a. võeti Delfti gildi liikmeks.

341. Vahituba. Sule- ja pintslijoonistus, tint, tušš. L. 20,7×33,6.
ÜR 3574.
Ostetud G. Schulzi poolt 1831. a. W. Tischbeini pärandist Napolis.

RIJHVISCH, Evert

Andmed puudulikud. Töötas alates 1617. a. Kampenis, kus 1620. a. oli tsunfti vanem.

342. Külavaade Madalmaalt. Sulejoonistus, bister. 1653. L. 13,1×20.
ÜR 3542. Repr. lk. 89.
Joonistuses all paremal: E.RYNVISCH.A.1653
Ostetud G. Schulzi poolt 1831. a. W. Tischbeini pärandist Napolis.

VRIES, Adriaen (u. 1560—1626)

Õppis skulptuuri G. da Bologna juures Firenze, hiljem töötas mitmel pool Itaalias. 1593. a. astus keiser Rudolf II teenistusse.

343. Herakles Kerberosega. Sangviin. L. 51,8×30,7. ÜR 3626.
Joonises all keskel: Adrianus de Vries Hagien. Caesar Maj. Sculptor
inventor
Saadud K. Morgensterni kogust.

Herakles, kreeka mütoloogias Zeusi ja Alkmene poeg, Hera vihaalune. Sooritas 12 vägitööd, millest üks oli Kerberose, allilma kolmepealise valvuri maa peale toomine.

30. E. Rijnvisch: Külavaade Madalmaadelt. Bister. 1653. Nr. 342

REPRODUKTSIOONIDE NIMESTIK

1. H. Cock (L. Lombardi järgi): Peetruse imetaoline kalapüük. Vaselõige. 1556. Nr. 2.
2. C. Cort (G. Muziano järgi): Maastik püha Hieronymusega. Vaselõige. 1573. Nr. 3.
3. L. van Leyden: Pattulangemine. Vaselõige. 1519. Nr. 4.
4. L. van Leyden: Pattulangemine. Vaselõige. 1529. Nr. 5.
5. L. van Leyden: Kuningate kummardamine. Vaselõige. 1513. Nr. 6.
6. J. Matham (H. Goltziuse järgi): Perseus ja Andromeda. Vaselõige. 1597. Nr. 21.
7. S. A. Bolswert (P. P. Rubensi järgi): Surnud Kristus Maarja süles. Vaselõige. Nr. 26.
8. N. Lawers (J. Jordaensi järgi): Jupiter ja Mercurius Philemoni ja Baucise juures. Vaselõige. Nr. 34.
9. Marinus (C. Saffleveni järgi): Interjäär lõbusate talupoegadega. Vaselõige. Nr. 36.
10. J. Neefs (J. Jordaensi järgi): Saatür talupoegade juures külas. Vaselõige. Nr. 37.
11. P. Pontius (P. P. Rubensi järgi): Tomyris laseb Kyrose pea verre kasta. Vaselõige. 1630. Nr. 39.
12. E. Sadeler (J. Acheni järgi): Püha perekond puuviljavaagnaga. Vaselõige. Nr. 40.
13. A. Bloteling (J. van Ruisdaeli järgi): Veskid Blaeubrughi juures. Ofort. 1670. Nr. 54.
14. K. Dujardin: Kaks hobust adra juures. Ofort. 1657. Nr. 66.
15. H. Goudt (A. Elsheimeri järgi): Tobias inglisa. Vaselõige. 1613. Nr. 115.
16. Rembrandt H. van Rijn: Autoportree sulega sametbaretis. Ofort. 1638. Nr. 124.
17. Rembrandt H. van Rijn: Ingli ilmumine karjastele. Ofort. 1634. Nr. 126.
18. Rembrandt H. van Rijn: Keisri paaraha. Ofort. U. 1635. Nr. 127.
19. Rembrandt H. van Rijn (W. Baillie retušitud): Kristus haigeid terveks teemas. Sajakuldna leht. *Detail*. Ofort, kuivnõel. U. 1642—46. Nr. 132.
20. H. van Swanevelt: Nümf Egeria grott. Ofort. 1653. Nr. 165.
21. Tundmatu kunstnik: Interjäär talupoegade seltskonnaga. Ofort. Nr. 184.
22. W. Vaillant: Kaks talupoega. Metsotinto. Nr. 196.
23. J. van de Velde (P. de Molijni järgi): Jõuluöö. Vaselõige. Nr. 201.
24. J. Verkolje: Vanamehe pea. Metsotinto. Nr. 202.
25. C. Visscher: Koogiküpsetaja. Vaselõige. Nr. 203.
26. J. J. van Vliet: Matemaatik. Ofort. Nr. 224.
27. J. Hackaert: Maastik, Tušš. Nr. 338.
28. P. de Holsteyjn vanem: Maastik kodulindudega. Tušš. Nr. 339.
29. A. van Ostade: Stseen talutoas. Bister. Nr. 340.
30. E. Rijnvisch: Külavaade Madelmaadelf. Bister. 1653. Nr. 342.

**Нидерландская, фламандская и голландская графика XVI—XVII вв.
в фондах Научной библиотеки ТГУ**

Резюме

Основателем собрания графики Научной библиотеки Тартуского государственного университета является профессор Карл Моргенштерн (1770—1852 гг.), преподаватель и первый директор библиотеки, а также заведующий художественным музеем университета. В годы своей деятельности в музее (1803—1837) он коллекционировал главным образом западноевропейские гравюры и рисунки. В конце XIX века они были переданы университетской библиотеке.

Наиболее ценную часть графики Нидерландов XVI века составляют произведения Л. ван Лейдена. Большой интерес представляют также гравюры резцом Х. Кока, К. Корта, Я. Матхама и др.

Ведущие фламандские графики XVII в. были объединены в основном вокруг мастерской П. П. Рубенса. Из них С. А. Больсверт, П. Понтциус и Маринус представлены великолепно исполненными гравюрами. Об уровне графики второй половины века свидетельствуют работы И. Незфа, А. Ломелина и др.

Весьма богата в собрании Научной библиотеки ТГУ коллекция голландской графики XVII века. Внимания заслуживают гравюры резцом Х. Гудта, Я. ван де Вельде и К. Вишера. Эстампов величайшего голландского мастера Рембрандта Харменса ван Рейна мало, поскольку ко времени комплектования университетского музея они стали весьма редкими. По-своему раритетом можно считать оттиск из средней части «Листа в сто гульденов», разрезанного В. Байли. Зато весьма многочисленны копии произведений Рембрандта. Из учеников Рембрандта множеством работ представлен Я. Й. ван Влит.

Графических листов с изображением сцен из повседневной жизни, столь много созданных в Голландии, в собрании Научной библиотеки ТГУ тоже мало. С наиболее известным представителем жанристов А. ван Остаде нас знакомит копия с его офорта. Внимания заслуживают два графических листа неизвестного художника, описывающих быт крестьян. Из анималистов представлены Н. Берхем и К. Дюжарден, от каждого по одному офорту. Много копий и работ неизвестных художников о животных. От известных маринистов в библиотеке хранится два листа Зеемана (Рейниера Ноомса), от пейзажистов — многочисленные произведения А. Ватерлоо, А. ван Эвердингена и Х. ван Сванефельта и также единичные листы А. Блотелинга, Я. Хаккерта и др.

Голландское мецотинто представлено произведениями В. Вайланта, А. Блотелинга, Я. Сомера и др.

Мало у нас голландских рисунков XVII века, из которых упоминания заслуживают работы А. ван Остаде, Э. Рейнфшиса, А. ван Эвердингена и Я. Хаккерта.

СПИСОК РЕПРОДУКЦИИ

1. Х. Кок (по Л. Ломбарду): Чудесный улов апостола Петра. Гравюра резцом. 1556 г. № 2.
2. К. Корт (по Г. Музиано): Пейзаж со святым Иеронимом. Гравюра резцом. 1573 г. № 3.
3. Л. ван Лейден: Грехопадение. Гравюра резцом. 1519 г. № 4.
4. Л. ван Лейден: Грехопадение. Гравюра резцом. 1529 г. № 5.
5. Л. ван Лейден: Поклонение волхвов. Гравюра резцом. 1513 г. № 6.
6. И. Матхам (по Х. Гольциусу): Персей и Андромеда. Гравюра резцом. 1597 г. № 21.
7. С. А. Больсверт (по П. П. Рубенсу): Мертвый Христос на коленях у Марии. Гравюра резцом. № 26.
8. П. Лаверс (по Я. Гордансу): Юпитер и Меркурии у Филемона и Бавкиды. Гравюра резцом. № 34.
9. Маринус (по К. Сафтлевену). Интервер с веселыми крестьянами. Гравюра резцом. № 36.
10. И. Неэфс (по Я. Гордансу): Сатир в гостях у крестьянина. Гравюра резцом. № 37.
11. П. Понтциус (по П. П. Рубенсу): Томирида окунает голову Кира в кровь. Гравюра резцом. 1630 г. № 39.
12. Э. Саделер (по И. Ахену): Святое семейство с чашей фруктов. Гравюра резцом. № 40.
13. А. Блотелинг (по Я. ван Рейсдалю): Мельница близ Блаубруга. Офорт. 1670 г. № 54.
14. К. Дюжарден: Две лошади возле плуга. Офорт. 1657 г. № 66.
15. Х. Гудт (по А. Эльзхеймеру): Товий с ангелом. Гравюра резцом. 1613 г. № 115.
16. Рембрандт Х. ван Рейн: Автопортрет в замшевом берете с перышком. Офорт. 1638 г. № 124.
17. Рембрандт Х. ван Рейн: Явление ангела пастухам. Офорт. 1634 г. № 126.
18. Рембрант Х. ван Рейн: Динарий Кесаря. Офорт. Ок. 1635. № 127.
19. Рембрандт Х. ван Рейн (отретушировано У. Байли): Христос исцеляющий больных. Лист в сто гульденов. Деталь. Офорт, сухая игла. Ок. 1642—46. № 132.

20. X. ван Сванефельт: Грот нимфы Эгерии. Офорт. 1653 г. № 165.
21. Неизвестный художник: Интерьер с крестьянами. Офорт. № 184.
22. У Вайлант: Два крестьянина. Меццотинто. № 196.
23. Я. ван де Вельде (по П. де Мольину): Рождественская ночь. Гравюра резцом. № 201.
24. И. Верколье: Голова старика. Меццотинто. № 202.
25. К. Вишер: Женщина, пекущая блинчики. Гравюра резцом. № 203.
26. Я. Й. ван Влит: Математик. Офорт. № 224.
27. Я. Хаккерт: Пейзаж. Тушь. № 338.
28. П. де Холштейн старший: Пейзаж с домашней дичью. Тушь. № 339.
29. А. ван Остаде: Сцена в избе. Бистр. № 340.
30. Э. Ринвиш: Сельский вид в Нидерландах. Бистр. 1635 г. № 342.

**16th—17th Century Graphic Art from the Netherlands, Flanders and
Holland in the Library of Tartu State University**

SUMMARY

The founder of the collection of graphic art of the Scientific Library of Tartu State University was Professor Karl Morgenstern (1770—1852), who, besides being a professor at the university and director of its library was also in charge of its art museum. During his years at the museum (1803—1837) he founded a collection which mainly consisted of West-European prints and drawings. At the end of the 19th century they were handed over to the university library.

The most valuable items of graphic art from the Netherlands are the works of L. van Leyden. Of great interest are the engravings of H. Cort, J. Matham, and other.

In the Flemish graphic art of the 17th century the leading masters were those from P. P. Rubens' workshop for copper engraving; of them S. A. Bolswert, P. Pontius, and Marinus are represented by real masterpieces. The level of the second half of the century is demonstrated by the engravings of J. Neefs, A. Lommelin, and other.

The graphic art of 17th-century Holland is rather well represented. Here the engravings of H. Goudt, J. van de Velde, C. Visscher deserve to be pointed out. There are only a few prints of the greatest master of Holland, Rembrandt Harmensz van Rijn, as they had become rather rare by the time the museum of the university was started. Something of a rarity is a proof of the central part of the "Hundred Guilder Print" which was cut into pieces by W. Baillie. There are numerous copies of Rembrandt's works. His pupils are represented by several works of J. J. van Vliet.

Of the great number of prints that were made depicting everyday life in Holland only a very few have found their way into the collection of the Library of Tartu State University. We can make the acquaintance of the most famous generist A. van Ostade by means of a copy of an etching of his. Two prints by an anonymous author which depict peasant life also deserve attention. Animalists are represented by N. Berchem and K. Dujardin — with one work each. There are also several copies and prints by unknown authors depicting animals. Of the more famous marinists the library has two prints by Zeeman (Reiner Nooms). There are also numerous landscapes by A. van Everdingen, A. Waterloo, J. Hackaert, and other.

Dutch mezzotint-engravings are represented by specimens of the work of W. Vaillant, A. Bloteling, J. Somer, and other.

There are only a few drawings from 17th-century Holland. The more valuable of these are works of A. van Ostade, E. Rijnvisch, A. van Everdingen, and J. Hackaert.

LIST OF REPRODUCTIONS

1. H. Cook (by L. Lombard): St Peter's miraculous draught of fish. Engraving. 1556. No 2.
2. C. Cort (by G. Muziano): The landscape with St. Jerome. Engraving. 1573. No 3.
3. L. van Leyden: The fall of man. Engraving. 1519. No 4.
4. L. van Leyden: The fall of man. Engraving. 1529. No 5.
5. L. van Leyden: The adoration of the magi. Engraving. 1513. No 6.
6. J. Matham (by H. Goltzius): Perseus and Andromeda. Engraving. 1597. No 21.
7. S. A. Bolswert (by P. P. Rubens) The body of Christ in the lap of the Virgin Mary. Engraving. No 26.
8. N. Lawers (by J. Jordaens): Jupiter and Mercury with Philemon and Baucis. Engraving. No 34.
9. Marinus (by C. Saffleven): An interior with merry peasants. Engraving. No 36.
10. J. Neefs (by J. Jordaens): A satyr visiting a peasant family. Engraving. No 37.
11. P. Pontius (by P. P. Rubens): Tomiris has Kyros' head dipped into blood. Engraving. 1630. No 39.
12. E. Sadeler (by J. Achen): The holy family with a fruit-dish. Engraving. No 40.
13. A. Bloteling (by J. van Ruisdael): Wind-mills near Blaeubrug. Etching. 1670. No 54.

14. K. Dujardin: Two horses by a plough. Etching. 1657. No 66.
15. H. Goudt (by A. Elsheimer): Tobias with the angel. Engraving. 1613. No 115.
16. Rembrandt H. van Rijn: Self-portrait in a velvet cap with plume. Etching. 1638. No 124.
17. Rembrandt H. van Rijn: The angel appearing to the shepherds. Etching. 1634. No 126.
18. Rembrandt H. van Rijn: The tribute-money. Etching. C. 1635. No 127.
19. Rembrandt H. van Rijn (retouched by W. Baillie): Christ healing the sick. Hundred guilder print. Detail. Etching, dry point. C. 1642—46. No 132.
20. H. van Swanevelt: Grotto of the nymph Egeria. Etching. 1653. No 165.
21. Unknown artist: Interior with peasants. Etching. No 184.
22. W. Vaillant: Two peasants. Mezzotint-engraving. No 196.
23. J. van de Velde (by P. de Molijn): Christmas Eve. Engraving. No 201.
24. J. Verkolje: Head of an old man. Mezzotint-engraving. No 202.
25. C. Visscher: The pancake woman. Engraving. No 203.
26. J. J. van Vliet: The mathematician. Etching. No 224.
27. J. Hackaert: A landscape. Indian ink. No 338.
28. P. de Holsteijn senior: A landscape with poultry. Indian ink. No 339.
29. A. van Ostade: A scene in a cottage. Bistre. No 340.
30. E. Rijnvisch: A village view in the Netherlands. Bistre. No 342.

SISUKORD

Saateks	5—7
Madalmaade XVI sajandi graafika	8—20
Flaami XVII sajandi graafika	21—35
Hollandi XVII sajandi graafika	36—82
Hollandi XVII sajandi joonistused	83—89
Reproduktsoonide nimestik	90
Venekeelne resüme ja reproduktsoonide nimestik	91—93
Inglisekeelne resüme ja reproduktsoonide nimestik	93—95

95 kop.